POLICYSOLUTIONS

FRIEDRICH EBERT STIFTUNG

SZOCIÁLDEMOKRATA ÉRTÉKEK MAGYARORSZÁGON

SZOCIÁLDEMOKRATA ÉRTÉKEK MAGYARORSZÁGON

Szerzők:
Bíró-Nagy András (Policy Solutions, MTA TK PTI)
Laki Gergely (Policy Solutions)

Kiadó: Policy Solutions-Friedrich-Ebert-Stiftung

Felelős kiadó és szerkesztő: Bíró-Nagy András

Szerzők: Bíró-Nagy András (Policy Solutions, MTA TK PTI),
Laki Gergely (Policy Solutions)

Design: Ferling Kft.

Nyomda: Innovariant Nyomdaipari Kft.

ISBN 978-615-80161-8-6

Tartalomjegyzék

Bevezetés

A 2018. április 8-án tartott országgyűlési választás után a magyar baloldal még mélyebb válságba került, mint korábban. A választási eredmény és tanulságai feldolgozásának időszakában sok minden megkérdőjeleződik: az ellenzéki pártok politikai stratégiáitól kezdve, a szervezetépítési erőfeszítéseken át a politikai vezetők rátermettségéig. Az új parlamenti ciklus elején a legfontosabbnak azt tartjuk, hogy tények és adatok alapján szülessenek meg azok a következtetések, amelyekre alapozva az ellenzék felépítheti a következő évek stratégiáját. A Policy Solutions és a Friedrich-Ebert-Stiftung közös kiadványa ehhez a folyamathoz járul hozzá azzal, hogy a szociáldemokrata értékrend főbb pilléreinek társadalmi elfogadottságát mutatja be.

Nemcsak annak fontos tudatában lenni, hogy mely baloldali értékeknek és közpolitikai javaslatoknak mély a beágyazottsága a magyar társadalomban, és melyek számítanak megosztóbb témáknak, hanem annak is, hogy mennyire hitelesek ezek képviseletében a magyar politikai pártok. Ennek megfelelően a szociáldemokrácia néhány kulcseleme támogatottságának bemutatását követően, a tanulmány második részében azt vizsgáljuk, hogy az egyes ügyekben a külön-

böző politikai formációkat a társadalom mekkora szelete tartja a leghitelesebb politikai erőnek. Az utóbbi szempont középpontba helyezése azért is fontos, mert láthatóvá teszi, hogy a pártrendszerben a Fidesztől balra elhelyezkedő pártok mely társadalmi csoportokban számítanak hitelesnek, és egyben kijelöli azt is, hogy kiket, mely rétegeket kellene meggyőznie a baloldalnak arról, hogy a szociáldemokrata értékeket valóban ő képviseli a legjobban.

Az elemzés megalapozásához 2018. március 28. és április 5. között közvélemény-kutatást végeztünk, melyben a Závecz Research volt a partnerünk. A személyes megkérdezéssel készült felmérés során elért 1000 fő életkor, nem, iskolai végzettség és településtípus szerint az ország felnőtt népességét reprezentálta. Az egyes pártokon – és főként a kisebb pártokon –, valamint az egyes szocio-demográfiai csoportokon belüli bontások az arányok érzékeltetésére alkalmasak, ezekben az esetekben a megnövekvő hibahatár miatt a pontos számok tájékoztató jellegűek. A vizsgált kérdések összeállításánál az Új Egyenlőség társadalomelméleti magazin „A Szociális Demokrácia Programja" c. dokumentumának leghangsúlyosabb elemeit tekintettük kiindulópontnak. E program az egyes pártok választási stratégiájától függetlenül, elvi alapon foglalta össze azokat a fő irányokat, amelyek Magyarországot esélyteremtő újraelosztás útján egy igazságosabb országgá tennék. A tanulmányunkban tárgyalt témák ily módon egyaránt kiterjednek az egyenlőtlenségek, az adórendszer, a munka világa, a lakhatás, a megélhetés, az alapvető közszolgáltatások, a nemek közötti egyenlőség, a környezetvédelem és a társadalmi mobilitás kérdéseire. Bízunk benne, hogy elemzésünkkel hozzájárulunk a választói attitűdök tényalapú megismeréséhez, és ezáltal a 2018-2022-es parlamenti ciklusban folytatható politika újratervezéséhez.

Bíró-Nagy András

1. Szociáldemokrata értékek támogatottsága a magyar társadalomban

1.1. Egyenlőtlenségek csökkentése

A magyar választók körében egyértelmű többségben vannak azok, akik szerint az állam feladata a társadalmon belüli egyenlőtlenségek csökkentése: a megkérdezettek 81%-a értett egyet ezzel az állítással, és mindössze 13%-uk vélte úgy, hogy az egyenlőtlenségek az élet természetes velejárói, így az államnak nem kell csökkentenie a társadalmon belüli egyenlőtlenségeket.

1. ábra: Vannak, akik szerint a társadalmon belüli egyenlőtlenségeket az államnak csökkentenie kell. Mások szerint az egyenlőtlenségek az élet természetes velejárói, és az államnak nincs feladata az egyenlőtlenségek csökkentésében. Ön melyik állítással ért egyet?

Minden párt szavazói többségükben azon a véleményen vannak, hogy az államnak feladata az egyenlőtlenségek csökkentése. **A Jobbik és a Momentum szavazói szinte teljes mértékben az állami beavatkozás pártján vannak, és az átlagnál nagyobb arányban értettek egyet az állam felelősségével az MSZP szavazói is. Érdekes módon a legkevésbé az LMP szavazói (75%) támogatták az aktív állami szerepvállalást a kérdésben, ami azért különös, mert a párt határozottan baloldali gazdaságpolitikát hirdet**. A kormánypártok szavazói ideológiailag kismértékben jobbra állnak ebben a kérdésben a többi szavazóhoz képest, 77%-uk szerint van ilyen feladata az államnak, ám **a kormánypártok szavazói között találjuk a legnagyobb arányban (de még mindig csak kisebbségben) azokat, akik elutasítják a szociáldemokrácia egyik legfontosabb alapelvét:** minden ötödik Fidesz-KDNP szimpatizáns szerint az államnak nincs feladata a társadalmon belüli egyenlőtlenségek csökkentésében. Ezt az elvet a legkevésbé a Jobbik, az MSZP, az LMP, valamint a Momentum szavazói osztják, körükben ez a 10 százalékot sem éri el.

2. ábra: Vannak, akik szerint a társadalmon belüli egyenlőtlenségeket az államnak csökkentenie kell. Mások szerint az egyenlőtlenségek az élet természetes velejárói, és az államnak nincs feladata az egyenlőtlenségek csökkentésében. Ön melyik állítással ért egyet?

Valamelyest nagyobb arányban támogatják az állami beavatkozást a nők (83%), mint a férfiak (78%). **Az életkort tekintve a legerősebben a 40 és 49 év közöttiek állnak ki az állami beavatkozás mellett** – az utolsó korosztály, akinek nem csak gyermekkori emlékei vannak a Kádár-rendszerről. Az 50-es korosztályban érdekes módon az átlagnál némileg kisebb arányban (78%) támogatták csak a kérdést, míg a 60 évesnél idősebbek közül szintén az átlagnál magasabb arányban, 84%-nyian tartják az egyenlőtlenségek elleni küzdelmet állami feladatnak. **A 30 évnél fiatalabbak körében a legalacsonyabb (de így is nagyon magas) az állami szerepvállalás támogatottsága:** 75%-uk gondolja úgy, hogy az egyenlőtlenségek elleni küzdelem az állam kötelessége.

Az iskolai végzettséget tekintve a 8 általánossal rendelkezők (86%) és a felsőfokú végzettségűek (84%) között az átlagnál magasabb az állami szerepvállalás támogatása, **tehát a társadalmi egyenlőtlenségek két végpontjánál: akik a leginkább rászorulnak az egyenlőtlenségek kiegyenlítésére, illetve a legtöbb lehetőséggel rendelkezők között**. Habár csak minimálisan, de látszik az is, hogy a fővárosban, valamint a megyeszékhelyeken élők nagyobb arányban támogatják az állami szerepvállalást, mint a kisebb városokban vagy falvakban élők. Régiós bontásban kiemelkedik Észak-Alföld, ahol 89%-nyian támogatják az állami szerepvállalást, a legkevésbé pedig Közép-Magyarországon, valamint a Közép- és Dél-Dunántúlon élők körében gondolkodnak úgy, hogy az államnak csökkenteni kell a társadalmi egyenlőtlenségeket.

3. ábra: Vannak, akik szerint a társadalmon belüli egyenlőtlenségeket az államnak csökkentenie kell. Mások szerint az egyenlőtlenségek az élet természetes velejárói, és az államnak nincs feladata az egyenlőtlenségek csökkentésében. Ön melyik állítással ért egyet?

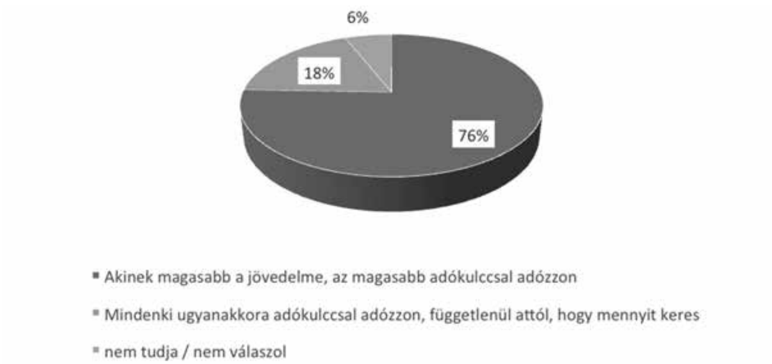

Összességében azt látjuk, hogy elsősorban azok gondolják az egyenlőtlenségek csökkentését az állam kötelességének, akik a társadalmon belül a legjobb vagy a legrosszabb helyzetben vannak: átlagon felüli a támogatottsága a kérdésnek a felsőfokú végzettséggel rendelkező, nagyvárosi értelmiségi rétegben, valamint az idősebb és szakképzés nélküli társadalmi csoportokban. **Ezzel szemben a fiatal, középfokú végzettséggel rendelkezőket tekinthetjük annak a rétegnek, akik körében a legkisebb az egyenlőtlenségek csökkentésének támogatottsága.**

1.2. Progresszív adórendszer, vagyonadó

Jelentős az elutasítottsága a magyar társadalomban az Orbán-kormány egykulcsos személyi jövedelemadó politikájának: a választók háromnegyede (76%) támogatja a progresszív adórendszert, és mindössze alig minden ötödik magyar gondolja helyesnek azt, hogy mindenki ugyanakkora adókulccsal adózzon, függetlenül attól, hogy mennyit keres.

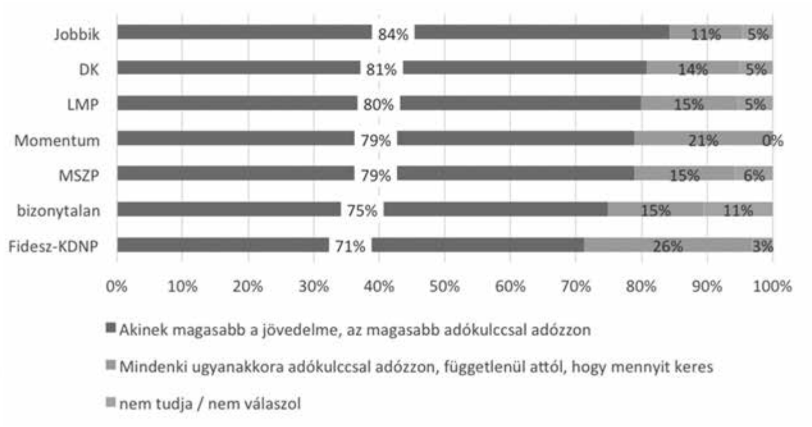
4. ábra: Vannak, akik szerint akinek magasabb a jövedelme, az magasabb adókulccsal adózzon. Mások szerint mindenki ugyanakkora adókulccsal adózzon, függetlenül attól, hogy mennyit keres. Ön melyik állítással ért egyet?

Jelentős eltéréseket figyelhetünk meg ugyanakkor az adórendszerről alkotott véleményünkben a különböző pártok szavazói között – igaz, minden párt esetében többségben vannak a progresszív SZJA támogatói. **Nem meglepő módon a többkulcsos adórendszer támogatottsága a kormánypártok szavazói között a legalacsonyabb (71%), rajtuk kívül az összes ellenzéki párt szavazói között hibahatárt**

meghaladóan nagyobb az átlagosnál a sávos adórendszer népszerűsége – ez vélhetően összefügg azzal is, hogy az összes ellenzéki párt a többkulcsos adórendszert támogatja. **A Jobbik szavazói között a legnépszerűbb a magasabb jövedelműek nagyobb adóterheinek ötlete (84%),** de a DK-sok, az LMP-sek, az MSZP-s és momentumos szavazók nagyjából négyötöde is úgy véli, hogy aki többet keres, annak nagyobb közterheket is kell vállalnia. Ennek megfelelően az egykulcsos adórendszert az átlagosnál hibahatárt meghaladóan kevesebben támogatják az ellenzéki szavazók, kivéve a momentumosokat, akiknek ötöde támogatja a mostani liberális adópolitikát.

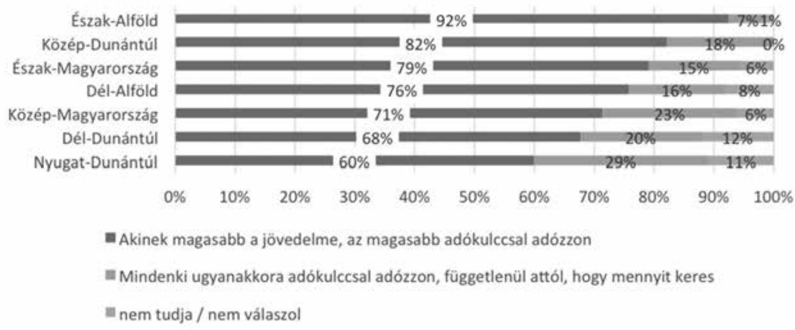
5. ábra: Vannak, akik szerint akinek magasabb a jövedelme, az magasabb adókulccsal adózzon. Mások szerint mindenki ugyanakkora adókulccsal adózzon, függetlenül attól, hogy mennyit keres. Ön melyik állítással ért egyet?

Az életkort tekintve csak két korosztályt látunk, akik érdemben eltérő véleménnyel rendelkeznek az átlaghoz képest: a 40-es korosztályban 5-5 százalékponttal alacsonyabb a többkulcsos és magasabb az egykulcsos adórendszer támogatottsága, ezzel szemben az 50-es korosztályban négy ponttal magasabb a sávos adópolitika népszerűsége. A végzettséget tekintve a legalább gimnáziumot végzettek körében nincs hibahatárt meghaladó eltérés az átlagoshoz képest, viszont **a 8 általánossal rendelkezők körében magasabb (79%), a szakmunkások körében pedig alacsonyabb (72%) a progresszív adózás támogatottsága.**

A településtípust tekintve a fővárosiak és a megyeszékhelyeken élők körében tapasztalhatunk eltérést a magyar társadalom általános véleményéhez képest: míg a budapestiek az átlagosnál kisebb arányban támogatják a progresszív adózást, addig a megyeszékhelyen élők körében sokkal kevésbé népszerű az egykulcsos adórendszer. Régióként bontásban a Közép-Magyarországon (71%), Dél-Dunántúlon (68%) és Nyugat-Dunántúlon (60%) az átlagosnál kevésbé népszerű a többkulcsos adózás, míg **Észak-Magyarországon (79%), Közép-Dunántúlon (82%) és legfőképp Észak-Alföldön (92%) az átlagosnál népszerűbb az a gondolat, hogy aki többet keres, az többet is tegyen be a közösbe.**

6. ábra: Vannak, akik szerint akinek magasabb a jövedelme, az magasabb adókulccsal adózzon. Mások szerint mindenki ugyanakkora adókulccsal adózzon, függetlenül attól, hogy mennyit keres. Ön melyik állítással ért egyet?

A fentiekből az következik, hogy elsősorban a pártpreferenciánk és a lakhelyünk (mely egyben a jövedelmi helyzetet is tükrözi) határozza meg az adópolitikáról való gondolkodásunkat: az egyedüliként egykulcsos adórendszert támogató kormánypártok szavazói között az átlagosnál alacsonyabb, az egységesen többkulcsos adózást hirdető ellenzéki pártok szavazói között pedig az átlagosnál magasabb a progresszív adórendszer támogatottsága. **Emellett a régiós bontásból arra következtethetünk, hogy a szavazók jól megértik a különböző adórendszereket: a módosabb régiókban ugyanis magasabb az egykulcsos adórendszer népszerűsége, mint a gazdaságilag kevésbé fejlett területeken.**

Egyértelműen magas a támogatottsága a magyar társadalomban a vagyonadónak: a megkérdezettek 87%-a gondolta úgy, hogy adót kellene kivetni az óriásvagyonokra, és mindössze 8% tartja feleslegesnek, ugyanis szerintük a tulajdonosuk már megdolgozott érte, így nincs szükség külön adóztatni őket.

7. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni az óriásvagyonokra, hogy magasabb arányban viszonozzák azt a segítséget, melyet a közösségtől kaptak gazdagodásukhoz. Mások szerint nem kellene megadóztatni az óriásvagyonokat, mivel tulajdonosuk már megdolgozott érte. Ön melyik állítással ért egyet?

Az óriásvagyonra kivetett adó kérdését tekintve is van különbség a kormánypárti és az ellenzéki szavazók között. **Az átlagnál öt százalékponttal alacsonyabb a támogatottsága a Fidesz-KDNP szavazói körében a luxusadónak (82%), míg a többi parlamenti ellenzéki párt szavazói között mind 90% feletti a népszerűsége a leggazdagabbak megadóztatásának ötlete.** A 2018-as választási kampányban egyébként a Jobbik, a DK, az MSZP és az LMP programja is tartalmazott valamilyen speciális adót, mely a társadalom legtehetősebb rétegeit érintette volna.

8. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni az óriásvagyonokra, hogy magasabb arányban viszonozzák azt a segítséget, melyet a közösségtől kaptak gazdagodásukhoz. Mások szerint nem kellene megadóztatni az óriásvagyonokat, mivel tulajdonosuk már megdolgozott érte. Ön melyik állítással ért egyet?

A nem, az életkor vagy a végzettség szinte alig befolyásolja az embereket a kérdés megítélésében, némi eltérésről csak a 30-as és a 40-es korosztály tekintetében beszélhetünk: előbbiek 3 százalékponttal magasabb arányban (11%) ellenzik a luxusadót, míg utóbbiaknál 3 százalékponttal népszerűbb (90%) az óriásvagyonra kivetett különadó javaslata az átlaghoz képest. Szintén alig látunk eltérést a lakhelytípus tekintetében: a falvakban élők körében négy százalékponttal alacsonyabb a vagyonadó támogatottsága a teljes lakossághoz viszonyítva.

A területi eloszlást tekintve két kiugró eltérést mutató régiót leszámítva is homogénnek tűnik a lakosság: a teljes magyar társadalomhoz viszonyítva Dél-Dunántúlon szignifikánsan, 11 százalékponttal népszerűtlenebb az óriásvagyonokra kivetett adó ötlete, a helyiek mindössze 76%-a támogatja a javaslatot. Ezzel szemben a leginkább **az Észak-Alföldön élők értenek egyet a javaslattal: az ott élők 95%-a vetne ki az óriásvagyonokra különadót.**

9. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni az óriásvagyonokra, hogy magasabb arányban viszonozzák azt a segítséget, melyet a közösségtől kaptak gazdagodásukhoz. Mások szerint nem kellene megadóztatni az óriásvagyonokat, mivel tulajdonosuk már megdolgozott érte. Ön melyik állítással ért egyet?

A magyar választók körében tehát egyértelmű sikere lenne a vagyonadónak: néhány kisebb eltérést leszámítva társadalmunkban nemre, korra, végzettségre és lakhelyre való tekintet nélkül döntő többségben vannak azok, akik adót vetnének ki a hatalmas vagyonokkal rendelkezőkre. Egyedül a pártpreferenciát tekintve látunk némi eltérést: a kormánypártok szavazói körében valamivel alacsonyabb, a parlamenti képviselettel rendelkező ellenzéki pártok szavazói körében pedig valamivel magasabb az ötlet népszerűsége.

1.3. Kis- és középvállalkozások vs. multinacionális cégek

A magyar társadalomnak több mint háromnegyede (77%) gondolja úgy, hogy az államnak a hazai KKV-szektor támogatására kell fektetnie a hangsúlyt, és alig minden ötödik választó véli úgy, hogy a kormánynak a multinacionális cégeket kell helyzetbe hozni.

10. ábra: Vannak, akik szerint a multinacionális cégek a magyar gazdaság motorjai és ezért őket kell elsősorban támogatni. Mások szerint a hazai kis- és középvállalkozások a gazdaság motorjai, és elsősorban őket kell helyzetbe hozni. Ön melyik állítással ért egyet?

Szignifikáns az eltérés a kérdés megítélésében a különböző pártok szavazói között. **A DK szavazói között a legmagasabb a támogatottsága a multinacionális cégek preferálásának (32%), valamint az átlagnál magasabb a Momentum és a Jobbik szavazói körében**: utóbbi párt határozottan a kis- és középvállakozások támogatását hirdeti, úgy látszik, ez nem minden esetben találkozik a szavazóik akaratával. **A kommunikációjában határozottan multiellenes, ám gazdaságpolitikáját tekintve kifejezetten multibarát Fidesz-KDNP szavazói kö-**

rében négy százalékponttal magasabb a KKV-szektor preferálása, mint az átlag, de nem látunk náluk kiemelkedő multiellenességet. A leginkább multiellenesnek az LMP szavazói tekinthetőek: mindössze 7%-uk szerint kell a kormányoknak a transznacionális cégeket kedvezményekkel támogatni, és 86%-uk szerint inkább a magyar vállalkozásokat kellene segíteniük. Hasonlóan vélekednek az MSZP szavazói is, 13%-uk szerint a multikat, 85%-uk szerint a hazai cégeket kellene támogatnia a kormánynak.

11. ábra: Vannak, akik szerint a multinacionális cégek a magyar gazdaság motorjai és ezért őket kell elsősorban támogatni. Mások szerint a hazai kis- és középvállalkozások a gazdaság motorjai, és elsősorban őket kell helyzetbe hozni. Ön melyik állítással ért egyet?

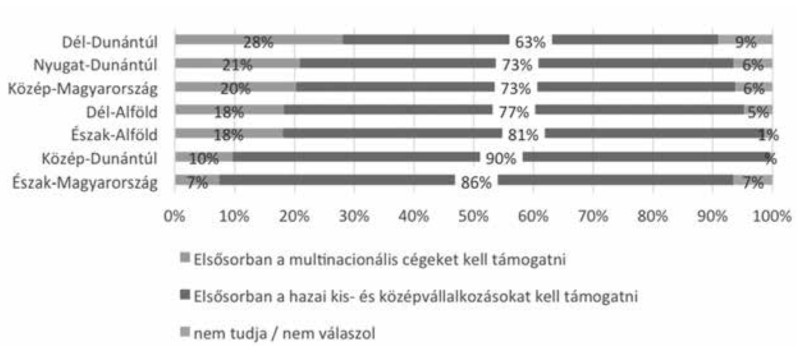

Az életkort tekintve a legjelentősebb eltérést a **30 év alattiaknál** figyelhetjük meg, ugyanis **minden negyedikük inkább multipárti, míg a többi korcsoporthoz képest alacsonynak számít, hogy csak 70%-uk támogatja a KKV-szektor megerősítését**. Az iskolai végzettség viszont hatással van a szemléletünkre a kérdésben: habár az érettségivel vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében nincs szignifikáns eltérés a kérdés megítélésében, **a 8 általánost végzettek az átlaghoz képest multiellenesebbnek tűnnek, a szakmunkások kö-**

zött viszont magasabb (24%) a multinacionális cégek preferálásának a támogatottsága és alacsonyabb a KKV-szektoré (72%).

A budapestieket és a kisvárosokban élőket figyelve nem látunk jelentős eltérést az átlaghoz képest, **a falvakban viszont jelentősen jobban szeretik (21%) a multikat, mint a megyeszékhelyeken (12%), ahol kifejezetten magas a kisvállalkozások kedvezményezésének a támogatottsága (84%).** Régiós bontásban is jelentős eltéréseket láthatunk a kérdés megítélésében. Az Észak-Magyarországon és a Közép-Dunántúlon élők tűnnek a leginkább multiellenesnek: előbbi régióban mindössze 7% támogatja a multik helyzetbehozását, míg utóbbiban 10-ből 9 ember gondolja úgy, hogy a hazai vállalkozásokat kéne támogatni.

12. ábra: Vannak, akik szerint a multinacionális cégek a magyar gazdaság motorjai és ezért őket kell elsősorban támogatni. Mások szerint a hazai kis- és középvállalkozások a gazdaság motorjai, és elsősorban őket kell helyzetbe hozni. Ön melyik állítással ért egyet?

Összességében azt látjuk, hogy a legerősebben a pártpreferencia határozza meg a kérdésről a véleményünket, de a pártok programjai és kommunikációjuk nem minden esetben találkozik a választóik akaratával.

1.4. Álláskeresés, létminimum, megélhetés

Erősen megosztottnak tűnik a magyar társadalom a munkanélküli segély hosszát illetően: a megkérdezettek 54%-a vélte úgy, hogy nem elég a jelenlegi 3 hónapos időszak, és több időt kell biztosítani az álláskeresőknek az elhelyezkedésre, 39% szerint viszont nincs szükség módosítani a jelenlegi szabályozáson.

13. ábra: Vannak akik szerint a jelenleg 3 hónapig járó munkanélküli segély hosszát meg kell hosszabbítani, hogy legyen elég idő munkát találni. Mások szerint nem kell meghosszabbítani a munkanélküli segély hosszát, mert a rövid támogatási időszak ösztönöz gyors munkakeresésre. Ön melyik állítással ért egyet?

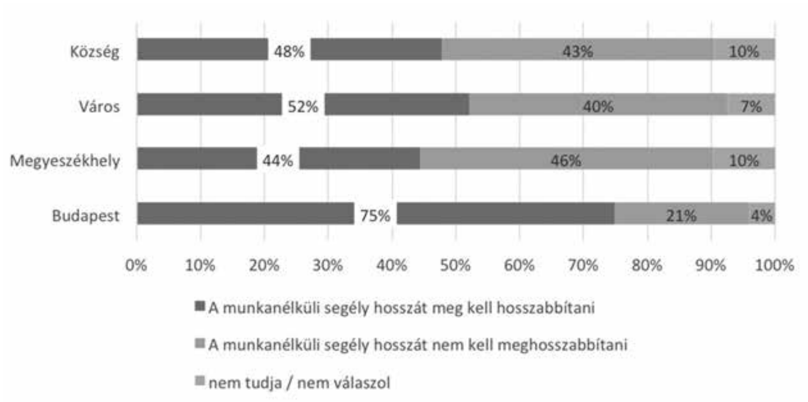

A pártpreferenciát tekintve **a DK-szavazók és a bizonytalanok gondolják a leginkább úgy (57%), hogy meg kéne hosszabbítani a munkakeresési járadék időtartamát**, és mindössze harmaduk szerint jó a jelenlegi szabályozás (33%). Nem meglepő módon a leginkább a kormánypárti szavazó tartanák meg a munkanélküli segély feltételeit, 45%-uk szerint nem kell meghosszabbítani a folyósítás időtartamát, ám még így is szavazóik pontosan fele megkönnyítené a munkanélküliek álláskeresési feltételeit. **Érdekes módon a gazdaságilag inkább baloldali LMP és a határozottan liberális Momentum szavazói akarják a legkevésbé meghosszabbítani a jelenlegi segély hosszát (48%),** ám mindkét pártnál kifejezetten magas volt azoknak az aránya, akik nem tudtak válaszolni a kérdésre (20% és 19%)

Szignifikáns a különbség a kérdés megítélésében a nemek szerint: míg a férfiak pontosan fele szerint kellene meghosszabbítani a segély folyósításának időtartamát és 43%-uk szerint jó a jelenlegi szabályozás, addig a nőknél ez az arány 57% és 35%. Az életkort tekintve a **fiatalok valamivel nagyobb arányban hosszabbítanák meg a munkanélküli segélyt** (18-29: 55%, 30-39: 58%), mint az idősebb korosztályok (50-59: 49%, 60+: 52%). Az iskolai végzettség szinte semenynyire nem befolyásolja a véleményünket a témában, csak hibahatárt meg nem haladó különbségeket látunk a különböző végzettségű állampolgároknál.

Jelentős hatással van viszont a témáról alkotott véleményünkre az, hogy hol lakunk. **A fővárosban élők háromnegyede (75%) gondolja úgy, hogy meg kéne hosszabbítani az álláskeresési járadék folyósítását, ami azért is érdekes, mert Budapesten a legalacsonyabb az országban a munkanélküliség**. Ezzel szemben a megyeszékhelyeken (46%) és a falvakban élők (43%) tartanák meg a leginkább a jelenlegi szabályozást. A kisvárosokban élők véleménye megegyezik a magyar társadalom általános véleményével.

14. ábra: Vannak akik szerint a jelenleg 3 hónapig járó munkanélküli segély hosszát meg kell hosszabbítani, hogy legyen elég idő munkát találni. Mások szerint nem kell meghosszabbítani a munkanélküli segély hosszát, mert a rövid támogatási időszak ösztönöz gyors munkakeresésre. Ön melyik állítással ért egyet?

Régiós bontás tekintetében is igen jelentős eltéréseket láthatunk: **az ország legtehetősebb részein, tehát Nyugat-Dunántúlon és Közép-Magyarországon (65-65%) gondolják a leginkább úgy, hogy meg kéne hosszabbítani a segély időtartamát, míg a legelmaradottabb régiókban, Észak-Magyarországon (44%) és az Észak-Alföldön (38%) akarják a legkevésbé** - utóbbi régióban egyébként határozott többségben vannak azok, akik megtartanák a jelenlegi szabályozást (54%).

15. ábra: Vannak akik szerint a jelenleg 3 hónapig járó munkanélküli segély hosszát meg kell hosszabbítani, hogy legyen elég idő munkát találni. Mások szerint nem kell meghosszabbítani a munkanélküli segély hosszát, mert a rövid támogatási időszak ösztönöz gyors munkakeresésre. Ön melyik állítással ért egyet?

A pártpreferencia mellett elsősorban a lakhelyünk van hatással a munkanélküli segélyről alkotott véleményünkről, és a válaszokat figyelve kifejezetten szolidárisnak tűnik a kérdésben a magyar társadalom jobb helyzetben lévő része: minél kevésbé érintett egy régió a munkanélküliséget tekintve, annál inkább támogatja a segély időtartamának meghosszabbítását.

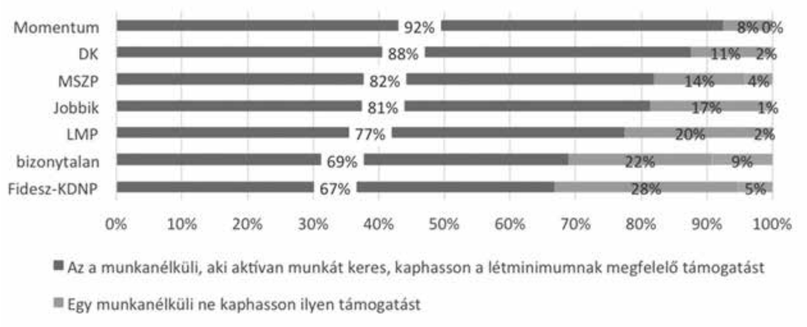
A munkanélküli segély létminimumnak megfelelő összegre való emelésének javaslata a segély folyósításának meghosszabbításánál jóval határozottabb többséget élvez a magyar társadalomban: a megkérdezettek 73%-a véli úgy, hogy 90 ezer forintnak megfelelő támogatás megilletné azokat a munkanélkülieket, akik aktívan munkát keresnek. Ezzel szemben 22% szerint a munkanélküliek ne kapjanak ilyen támogatást, mert ezzel is arra ösztönözzük őket, hogy minél előbb munkát találjanak.

16. ábra: Vannak, akik szerint az a munkanélküli, aki aktívan munkát keres, kapjon az államtól a létminimumnak megfelelő havi 90 ezer forintot amig munkát nem talál. Mások szerint egy munkanélküli ne kaphasson ideglenesen se ilyen támogatást, ezzel is ösztönözve, hogy mielőbb munkát találjon. Ön melyik állítással ért egyet?

Jelentős eltérést figyelhetünk meg a kérdésről alkotott véleményünkről a különböző pártok szavazói között. **A legnagyobb arányban a kormánypártok szavazói utasítják el a felvetést, csak kétharmaduk támogatja a létminimumnak megfelelő támogatást, míg 28%-uk ellenzi ezt a fajta támogatást.** Rajtuk kívül csak a bizonytalanok között alacsonyabb az átlagosnál a 90 ezer forint összegű segély támogatása. A létminimumnak megfelelő támogatásnak a legnagyobb sikere a Momentum szavazói között van. Szintén átlagon felüli még a baloldali pártok szavazói között a javaslat támogatottsága: az MSZP-sek 82%-a, a DK-sok 88%-a és az LMP-sek 77%-a támogatja a létminimumnak megfelelő juttatást, de még a jobbikosok között is kifejezetten népszerű a javaslat (81%).

17. ábra: Vannak, akik szerint az a munkanélküli, aki aktívan munkát keres, kapjon az államtól a létminimumnak megfelelő havi 90 ezer forintot amig munkát nem talál. Mások szerint egy munkanélküli ne kaphasson ideglenesen se ilyen támogatást, ezzel is ösztönözve, hogy mielőbb munkát találjon. Ön melyik állítással ért egyet?

A nem és az életkor tekintetében nem figyelhetünk meg szignifikáns eltérést a javaslat megítélését tekintve, ellenben az iskolai végzettség befolyásolja a kérdésről alkotott véleményünket. A 8 általánossal, valamint a középfokú végzettséggel rendelkezők körében nincs jelentős eltérés az átlaghoz képest, viszont a szakmunkások az átlaghoz képest 6 százalékponttal kisebb arányban támogatják a javaslatot (67%) szemben a felsőfokú végzettségűekkel, akiknek viszont a 78%-a emelné 90 ezer forintra az álláskeresési járadékot.

Szoros összefüggést mutat a lakhelyünk a kérdésről alkotott véleményünkkel: minél kisebb településen lakunk, annál inkább ellenezzük a javaslatot. A budapestiek 89%-a, a megyeszékhelyeken élők 75%-a, a városokban élők 73%-a, míg a falvakban élők mindössze 61%-a gondolta úgy, hogy az aktív munkakeresőknek kapniuk kellene a létminimumnak megfelelő havi támogatást.

18. ábra: Vannak, akik szerint az a munkanélküli, aki aktívan munkát keres, kapjon az államtól a létminimumnak megfelelő havi 90 ezer forintot amig munkát nem talál. Mások szerint egy munkanélküli ne kaphasson ideglenesen se ilyen támogatást, ezzel is ösztönözve, hogy mielőbb munkát találjon. Ön melyik állítással ért egyet?

Régiós bontásban a Budapestet is magába foglaló Közép-Magyarországon kiugróan magas a 90 ezer forintos juttatás támogatottsága, a helyiek 81%-a örülne az összeg megemelésének, **míg a három gazdaságilag legkevésbé fejlett régióban, a Dél-Dunántúlon (60%), Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön (65-65%) már kevésbé népszerű (de azért többséget élvez) a javaslat.**

A munkanélküliek iránti szolidaritás mértékét elsősorban a településtípus határozza meg: ahogyan a munkanélküli segély időtartamánál, úgy az összeg megemelésének is a fejlettebb régiókban magasabb a támogatottsága, elsősorban a fővárosban népszerű a létminimumnak megfelelő álláskeresési járadék ötlete, míg a falvakban élők kevésbé támogatják a javaslatot. **A kormánypártok és az ellenzék közötti különbség is jól megmutatkozik a kérdés megítélésében: a Fidesz-KDNP szavazók az átlagnál jobban, míg az összes ellenzéki párt az átlagosnál kisebb arányban utasítja el a munkanélküli segély emelésének ötletét.**

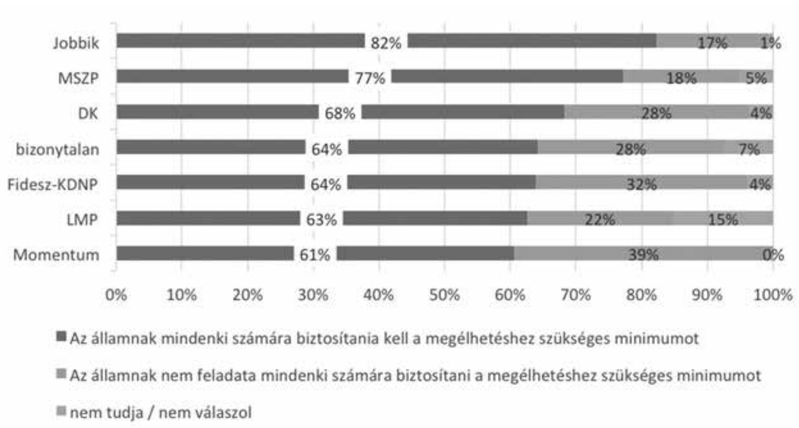
A megélhetéshez szükséges minimum állami juttatás elve a magyar társadalomban többséget élvez: az emberek kétharmada ért vele egyet (67%), ezzel szemben a magyarok 27%-a szerint mindenkinek a saját feladata előteremteni a megélhetéséhez szükséges forrásokat.

19. ábra: Vannak, akik szerint az államnak mindenki számára biztosítania kell a megélhetéshez szükséges minimumot. Mások szerint az államnak nem feladata mindenki számára biztosítani a megélhetéshez szükséges minimumot, mivel azt elsősorban mindenkinek a saját feladata megteremteni. Ön melyik állítással ért egyet?

A létminimum biztosítását a leginkább a Jobbik szimpatizánsai (82%) tekintik állami feladatnak, de átlagon felüli még a javaslat támogatottsága az MSZP szavazói körében (77%) is. A legkevésbé a bizonytalanok, a kormánypártok, az LMP, valamint a Momentum szavazói között népszerű a gondolat (60-65% közötti).

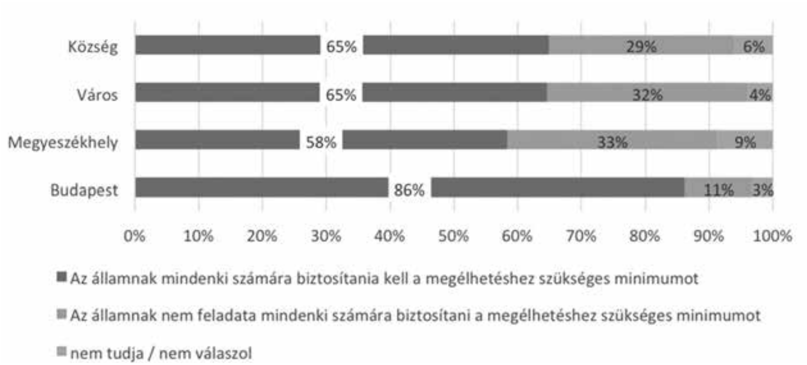
20. ábra: Vannak, akik szerint az államnak mindenki számára biztosítania kell a megélhetéshez szükséges minimumot. Mások szerint az államnak nem feladata mindenki számára biztosítani a megélhetéshez szükséges minimumot, mivel azt elsősorban mindenkinek a saját feladata megteremteni. Ön melyik állítással ért egyet?

A nemet és az életkort tekintve nem figyelhetünk meg jelentős eltéréseket, viszont **a felsőfokú végzettségűek körében – tehát, akik elvben a legkevésbé küzdhetnek megélhetési gondokkal – kifejezetten magas a szolidaritás mértéke: 72%-uk vélte úgy, hogy az államnak feladata a létminimum biztosítása.**

Habár a falvakban és a kisvárosok lakóinak véleménye nem tér el az átlagostól, **óriási a különbség a fővárosi és a megyeszékhelyeken élők körében:** előbbiek 86%-a értett egyet az állítással, míg utóbbiaknak csak mindössze az 58%-a.

21. ábra: Vannak, akik szerint az államnak mindenki számára biztosítania kell a megélhetéshez szükséges minimumot. Mások szerint az államnak nem feladata mindenki számára biztosítani a megélhetéshez szükséges minimumot, mivel azt elsősorban mindenkinek a saját feladata megteremteni. Ön melyik állítással ért egyet?

Szintén jelentős a különbség a különböző régiókat tekintve. A Közép-Dunántúlon és a Dél-Alföldön élők értenek egyet a leginkább a kérdéssel, míg **a három legszegényebb régió lakói tartják a legkevésbé állami feladatnak a létminimumhoz való jog biztosítását:** a Dél-Dunántúlon élők 63%-a, az Észak-Magyarországon élők 60%-a, míg az Észak-Alföldön élők mindössze 54%-a tartja állami feladatnak a megélhetéshez szükséges minimum biztosítását.

Összességében azt látjuk, hogy ennél a kérdésnél egyértelmű összefüggést a véleményünkkel a végzettségünk, valamint a lakhelyünk szolgáltat: a fővárosi, felsőfokú végzettséggel rendelkező választók az átlagnál nagyobb arányban tartják szükségesnek, hogy az állam tegyen azért, hogy minden embernek nélkülözés nélkül kelljen leélnie az életét.

1.5. Munka világa, szakszervezetek

Határozott többségben vannak a magyar társadalomban azok, akik megerősítenék a sztrájkjogot a munka törvénykönyvében. A megkérdezettek 61%-a szerint szükség lenne a munkavállalók érdekvédelmének javítására, míg minden negyedik válaszadó (25%) szerint a sztrájkjog további erősítése csak nehezítené a vállalatok eredményes működését. A válaszadók 14%-a nem tudott vagy nem akart válaszolni a kérdésre.

22. ábra: Vannak, akik szerint erősíteni kellene a sztrájkjogot a munka törvénykönyvében, mert az javítja a munkavállalók érdekvédelmi képességét. Mások szerint nem kellene erősíteni a sztrájkjogot, mivel az nehezítené a vállalatok eredményes működését. Ön melyik állítással ért egyet?

A kormánypárti szavazók és a bizonytalanok véleménye ebben a kérdésben is jelentősen eltér az ellenzéki szavazók álláspontjától. A teljes magyar társadalomhoz képest 7 százalékponttal népszerűtlenebb a sztrájkjog megerősítésének javaslata a Fidesz-KDNP szavazói (54%) és 5 százalékponttal a bizonytalanok között, emellett előbbiek közül 10 százalékponttal gyakrabban válaszolták azt, hogy nem kell

megerősíteni a sztrájkjogot (35%), mint az összes megkérdezett körében. **Ez vélhetően összefüggésben van azzal, hogy a kormánypártok 2010-es hatalomra kerülése után jelentősen megkurtították a dolgozók sztrájkhoz való jogát.** A szocialista szavazók véleménye nem tér el az átlagostól, ellenben az LMP-s szavazók 71%-a, a jobbikosok 76%-a, a DK-sok 78%-a, valamint a Momentum szavazóinak 80%-a szerint erősítenie kéne a törvényhozásnak a munkavállalók sztrájkkal kapcsolatos jogait.

23. ábra: Vannak, akik szerint erősíteni kellene a sztrájkjogot a munka törvénykönyvében, mert az javítja a munkavállalók érdekvédelmi képességét. Mások szerint nem kellene erősíteni a sztrájkjogot, mivel az nehezítené a vállalatok eredményes működését. Ön melyik állítással ért egyet?

Kor szerinti megoszlásban azt látjuk, hogy **a legaktívabb korosztályok, tehát a 30 és 60 év közöttiek az átlagnál jobban, a 30 alattiak a hibahatáron belül (59%), a 60 felettiek viszont hibahatárt meghaladóan (53%) kisebb arányban támogatják a sztrájkjog megerősítését.**

24. ábra: Vannak, akik szerint erősíteni kellene a sztrájkjogot a munka törvénykönyvében, mert az javítja a munkavállalók érdekvédelmi képességét. Mások szerint nem kellene erősíteni a sztrájkjogot, mivel az nehezítené a vállalatok eredményes működését. Ön melyik állítással ért egyet?

A végzettséget tekintve a 8 általánossal rendelkezők véleménye különbözik jelentősen a társadalom egészéhez képest, nekik mindössze 53%-uk támogatja a sztrájkjog erősítését. **Szembetűnő viszont, hogy minél magasabb a végzettsége valakinek, annál nagyobb arányban tudott válaszolni a kérdésre, tehát vélhetően a végzettség növekedése egyenesen arányosan változik a sztrájkhoz való jog hazai szabályozásának ismeretével.**

Jelentősen befolyásolja viszont a lakhelyünk a sztrájkjogról alkotott véleményünket, vélhetően azért, mert **a sztrájkhoz való jog inkább az urbánus területek lakóit érintő kérdés: ennek megfelelően a budapestiek több mint háromnegyede (76%) erősítené a munkavállalók jogait a téren**, a megyeszékhelyen élők viszont az átlaghoz képest kevésbé tartják ezt fontos kérdésnek (57%), hasonlóan a falvakban élőkhöz (52%). A kisvárosokban élők ebben a kérdésben a társadalom egészéhez hasonlóan (63%) vélekednek.

A régiók tekintetében is jelentős eltéréseket látunk: a fővárost is magába foglaló Közép-Magyarországon kívül az Észak-Alföldön a leginkább elégedetlenek a sztrájkhoz való jog jelenlegi szabályozásával - utóbbi vélhetően összefüggésben van a régióban élők kiszolgáltatott munkakörülményeivel. A sztrájktörvény megerősítésének a Dél-Dunántúlon van a legalacsonyabb támogatottsága (43%), ám az itt élők között volt a legmagasabb a válaszolni nem tudók aránya is.

A pártpreferencia mellett elsődlegesen az életkor és a lakhely van a legnagyobb befolyással a magyarok vélekedésére a sztrájktörvénnyel kapcsolatban, és jól látszik az adatokban, hogy minél inkább érintett valaki a kérdésben, annál inkább vélekedik úgy, hogy a jelenlegi munka törvénykönyvben több jogot kéne biztosítani a munkavállalóknak, hogy kiállhassanak saját érdekeik védelmében.

A magyarok több mint fele, 59%-a kiterjesztené a személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásának kedvezményezetti körét a szakszervezetekre is, míg negyedük úgy vélekedik, hogy erre nincs szükség, és a szakszervezetek tartsák el magukat a tagdíjakból és az állami támogatásokból.

25. ábra: Vannak, akik szerint a személyi jövedelemadó 1%-át lehessen a civil szervezetek és az egyházak helyett a szakszervezeteknek adni. Mások szerint ne lehessen az SZJA 1%-át a szakszervezeteknek adni, tartsák el magukat a tagdíjakból és az állami támogatásokból. Ön melyik állítással ért egyet?

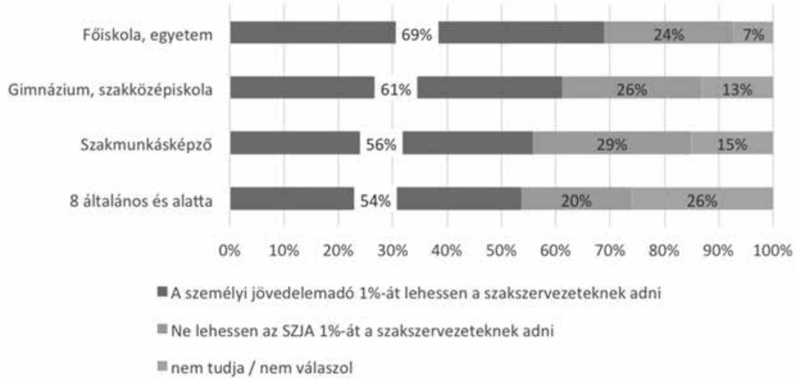
Határozottan más a megítélése ennek a kérdésnek is a kormánypártok és az ellenzéki szavazók körében, bár a többség minden párt táborában lehetővé tenné az SZJA 1%-ának felajánlását a szakszervezeteknek is. A Fidesz-KDNP támogatóinak mindössze 52%-a ért ezzel egyet, 35%-uk viszont ellenzi ezt a javaslatot. Ezzel szemben az LMP szimpatizánsok kétharmada, a DK-sok, a momentumosok, valamint a jobbikosok háromnegyede engedélyezné, hogy a dolgozók érdekvédelmi szervezetei is kedvezményezettjei lehessenek a szabályozásnak. **Érdekes módon – a bizonytalanokhoz hasonlóan – az MSZP szavazók véleménye nem mutat eltérést a társadalom egészéhez képest, ami azért is különös, mert a szakszervezetek jogainak megerősítése szerepelt a párt kiemelt választási ígéretei között.**

26. ábra: Vannak, akik szerint a személyi jövedelemadó 1%-át lehessen a civil szervezetek és az egyházak helyett a szakszervezeteknek adni. Mások szerint ne lehessen az SZJA 1%-át a szakszervezeteknek adni, tartsák el magukat a tagdíjakból és az állami támogatásokból. Ön melyik állítással ért egyet?

Az adatokból kiolvasható az is, hogy **az életkor növekedésével fordítottan arányosan csökken a felvetés támogatottsága:** a 30 alatti korosztálynak több mint kétharmada (68%) terjesztené ki az SZJA 1% felajánlásokat az munkavállalói érdekvédelmi szervezeteknek, a 30-as korosztálynak már csak 60%-a, a 40 és 49 közöttieknek az 58%-a, az 50-es korosztálynak az 55%-a, a 60 felettieknek pedig csak az 56%-a. Szoros az összefüggés a végzettséget tekintve is, ugyanis minél magasabb a végzettsége valakinek, annál nagyobb arányban ért egyet a javaslattal: míg a 8 általánossal rendelkezőknek csak az 54%-a, addig a felsőfokú végzettégűeknek már a 69%-a támogatja az SZJA 1% kedvezményezettek körének bővítését. Ez azért különös, mert **ez a kérdés elsősorban az alacsonyabb végzettségűek számára lenne előnyös javaslat, tehát ebből arra következtethetünk – amit megerősít a kérdésre adott magas válaszmegtagadás –, hogy az alacsonyan képzett emberek jelentős része vélhetően nincs tisztában ennek a javaslatnak a számukra pozitív hatásaival.**

27. ábra: Vannak, akik szerint a személyi jövedelemadó 1%-át lehessen a civil szervezetek és az egyházak helyett a szakszervezeteknek adni. Mások szerint ne lehessen az SZJA 1%-át a szakszervezeteknek adni, tartsák el magukat a tagdíjakból és az állami támogatásokból. Ön melyik állítással ért egyet?

Lakhelytípus tekintetében két egyértelmű tendenciát látunk: a vidéki városokban élők véleménye nem tér el a teljes társadalom egészétől, viszont **a fővárosiak kiugróan magas arányban, 77%-nyian támogatják a felvetést, míg a falvakban élőknek csak a fele (50%) örülne egy törvénymódosításnak.**

Összeségében azt figyelhetjük meg, hogy habár többségben vannak a felvetés támogatói, a meglepően magas válaszmegtagadás miatt vélhetően sokan nincsenek azzal tisztában, hogy ez a saját érdeküknek megfelelő döntés lenne. **Jó példa erre a hagyományosan ipari régióban, Észak-Magyarországon a felvetés igen alacsony (45%) támogatottsága, ahol kiugróan magas arányban (31%) nem tudtak válaszolni erre a kérdésre.**

1.6. Nemek közötti egyenlőség

Egyértelmű, határozott többségben van hazánkban az a felvetés, hogy az államnak meg kell szüntetnie a nemek közötti bérszakadékot: a megkérdezettek 86%-a szerint a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kell, hogy kapjanak, és csak minden tizedik válaszadó szerint természetes az, hogy a férfiak átlagosan több pénzt kapnak ugyanazért a munkáért, mint a nők.

28. ábra: Vannak, akik szerint az államnak el kell érnie, hogy a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak. Mások szerint természetesek a nők és a férfiak bére közötti különbségek, abba az államnak nem kellene beleavatkoznia. Ön melyik állítással ért egyet?

Az egyenlő munkáért egyenlő bért elve minden párt táborában elsöprő támogatottsággal bír. A legkevésbé az LMP és a Fidesz szavazói értenek egyet a munkaerőpiac állami beavatkozásával, de még körükben is 80% feletti e törekvés támogatottsága. Az MSZP körében a legnépszerűbb a javaslat, szinte a teljes szavazóbázisuk egyetért a javaslattal (95%), de ugyanezt látjuk a Momentum, valamint a Jobbik szavazóinál is.

29. ábra: Vannak, akik szerint az államnak el kell érnie, hogy a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak. Mások szerint természetesek a nők és a férfiak bére közötti különbségek, abba az államnak nem kellene beleavatkoznia. Ön melyik állítással ért egyet?

A nők (84%) és férfiak (88%) között alig van különbség, mindössze négy százalékponttal népszerűbb a nők körében a kérdés, az életkor viszont szinte semmilyen hatással nincs a kérdés megítélésére. Végzettség tekintetében a szakmunkások az átlagnál valamivel kisebb (81%), a felsőfokú végzettséggel rendelkezők valamivel nagyobb arányban (89%) sürgetnek állami beavatkozást a bérszakadék megszüntetése érdekében.

A lakhelytípust tekintve minél urbánusabb területen vizsgáljuk a kérdés népszerűségét, annál népszerűbb: a községekben élők között 81%, a fővárosiak között viszont már 91%-os a javaslat támogatottsága.

30. ábra: Vannak, akik szerint az államnak el kell érnie, hogy a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak. Mások szerint természetesek a nők és a férfiak bére közötti különbségek, abba az államnak nem kellene beleavatkoznia. Ön melyik állítással ért egyet?

Régiós bontásban jelentős eltéréseket látunk: az Észak-Alföldön magasabb a felvetés támogatottsága (93%), míg meglepő módon az ország egyik legfejlettebb régiójában, a Nyugat-Dunántúlon (78%) valamint a Dél-Dunántúlon (74%) támogatják kevésbé a bérszakadék elleni állami küzdelmet.

Összességében a magyar társadalom jelentős része szolidáris a nőkkel szemben, és határozottan egyetért azzal az állítással, miszerint az államnak feladata a nők és a férfiak közötti bérkülönbségek kiegyenlítése.

1.7. Egészségügy

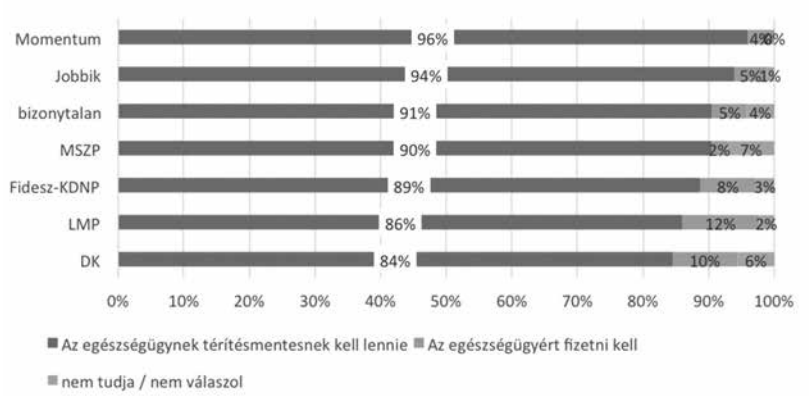
Elsöprő többségben utasítja el a magyar társadalom a fizetős egészségügyet: tíz megkérdezettből kilenc gondolja úgy, hogy az egészségügynek térítésmentesnek kell lennie, és mindössze a megkérdezettek 7%-a gondolja úgy, hogy fizetni kellene az egészségügyért.

31. ábra: Vannak, akik szerint a jó színvonalú egészségügyi ellátásnak térítésmentesnek, mindenki számára elérhetőnek kell lennie. Mások szerint az egészségügyért fizetni kell, mert csak így kaphatunk megfelelő színvonalú ellátást. Ön melyik állítással ért egyet?

Alig látunk eltérést a kérdés megítélésben a különböző pártok szavazói között, az ingyenes egyészségüggyel gyakorlatilag mindenki egyetért. Egyedül a DK szavazói támogatják szignifikánsan kisebb arányban (84%) a térítésmentes egészségügy elvét – ez vélhetően összefüggésben van azzal, hogy a második Gyurcsány-kormány vezette be korábban a vizitdíjat.

32. ábra: Vannak, akik szerint a jó színvonalú egészségügyi ellátásnak térítésmentesnek, mindenki számára elérhetőnek kell lennie. Mások szerint az egészségügyért fizetni kell, mert csak így kaphatunk megfelelő színvonalú ellátást. Ön melyik állítással ért egyet?

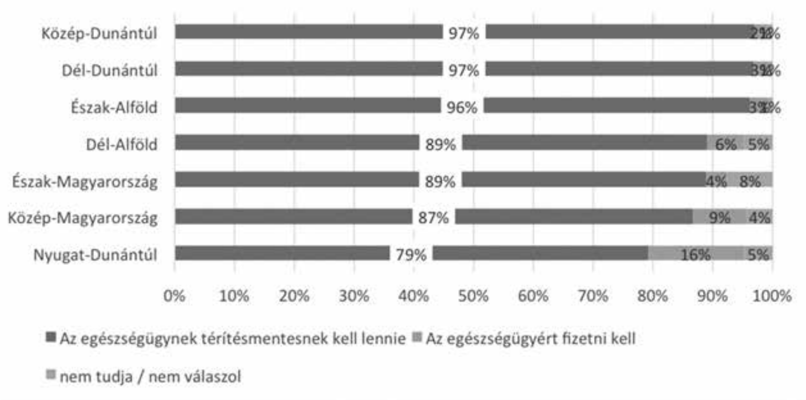

Az életkort tekintve **egyedül a leginkább érintett csoportban, a 60 év felettiek körében magasabb még az átlagosnál is az arány,** 94%-uk szerint az egészségügynek térítésmentesnek kell lennie. A végzettséget tekintve a 8 általánost végzetteknél magasabb az átlagnál a támogatottság (95%-os) szemben a szakiskolát (86%) vagy a gimnáziumot (87%) végzetteknél, ahol egy árnyalattal alacsonyabb, de még mindig kimagasló a javaslat támogatottsága. Budapesten valamennyivel magasabb (93%), míg a kisvárosokban valamennyivel alacsonyabb (87%) az ingyenes ellátás támogatottsága, de ezek a különbségek alig haladják meg a hibahatárt.

Régiós bontásban már nagyobb különbségeket tapasztalhatunk, elsősorban a Nyugat-Dunántúlon élők véleménye tér el jelentősen a magyar társadalom egészétől, mindössze 79%-uk támogatja az ingyenes egészségügyet, és 16%-uk vezetné be a fizetős ellátást - ők vélhetően azok a tehetősebb emberek, akik látva a szomszédos oszt-

rák kórházakat, hajlandóak lennének fizetni is a magasabb színvonalú hazai szolgáltatásokért. **Ezzel szemben az Észak-Alföldön (96%), valamint a Közép- és Dél-Dunántúlon (97-97%) élők körében szinte teljes elutasítottságot élvez a fizetős egészségügy ötlete.**

33. ábra: Vannak, akik szerint a jó színvonalú egészségügyi ellátásnak térítésmentesnek, mindenki számára elérhetőnek kell lennie. Mások szerint az egészségügyért fizetni kell, mert csak így kaphatunk megfelelő színvonalú ellátást. Ön melyik állítással ért egyet?

Összesítve egyértelmű, hogy a térítésmentes egészségügyi ellátás mellett a teljes magyar társadalom mellszélességgel kiáll, így bármelyik politikai erő, amely a jövőben fizetőssé tenné a kórházi ellátásokat, joggal tarthatna a társadalom haragjától.

1.8. Lakhatás, hajléktalanügy

Több mint kétszer annyian vannak azok, akik szerint az államnak csak azok számára kellene támogatást biztosítania lakásvásárlásra, akik saját erőből nem tudnak lakást venni (64%), mint azok, akik szerint az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt, az anyagi helyzettől függetlenül (29%).

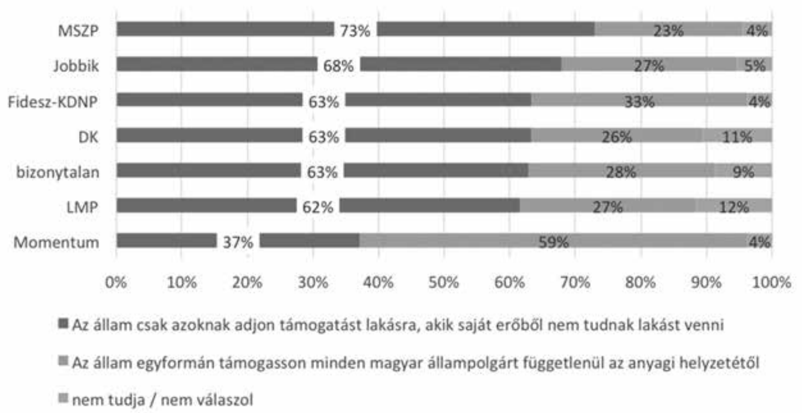
34. ábra: Vannak, akik szerint az állam csak azoknak adjon támogatást lakásra, akik saját erőből nem tudnak lakást venni. Mások szerint az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt függetlenül az anyagi helyzetétől. Ön melyik állítással ért egyet?

A pártpreferenciát tekintve több érdekes dolgot is megfigyelhetünk, de a legszembetűnőbb a Momentum szavazóinak véleménye, ugyanis körükben többségben vannak azok, akik szerint az államnak anyagi helyzettől függetlenül kell a lakástámogatást biztosítani azokkal szemben, akik csak a rászorulóknak tennék lehetővé a támogatást. Ez összefüggésben lehet azzal, hogy a párt támogatói elsősorban a jómódú fiatalok közül kerülnek ki, akik éppen abban a korban vannak,

amikor a lakásvásárlást fontolgatják. Érdekes a kormánypárti szavazók véleménye is: **az átlagosnál valamivel nagyobb arányban (33%) mondták a Fidesz szimpatizánsok, hogy az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt az anyagi helyzetétől függetlenül, ám még így is jelentős többségben vannak a második oldal képviselői.** Ez azért érdekes, mert az Orbán-kormány által bevezetett CSOK elméletileg minden magyar állampolgár számára elérhető, ám a valóságban inkább a közép- és felsőosztály számára nyújt segítséget. Emellett az átlagosnál magasabb arányban értenek egyet a kizárólag rászorulóknak biztosított lakástámogatással a Jobbik és az MSZP szavazói.

35. ábra: Vannak, akik szerint az állam csak azoknak adjon támogatást lakásra, akik saját erőből nem tudnak lakást venni. Mások szerint az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt függetlenül az anyagi helyzetétől. Ön melyik állítással ért egyet?

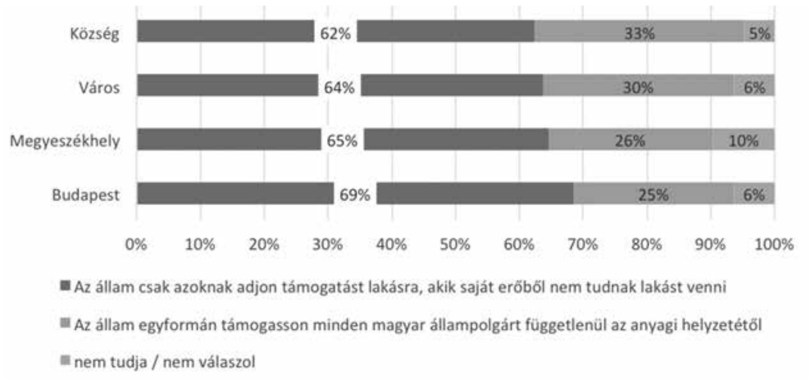

Az életkort figyelve különösebb tendenciát nem figyelhetünk meg, habár az 50 felettiek valamivel kisebb (61%), a 60 felettiek pedig valamivel magasabb arányban (68%) támogatják a csak az alacsonyabb

keresetűek számára biztosított lakástámogatást. A végzettséget tekintve a szakmunkások támogatják a legmagasabb arányban (33%) a mindenki számára elérhető lakástámogatást, míg a középfokú végzettséggel rendelkezők körében a legmagasabb a csak a rászorulóknak biztosított otthonteremtési juttatás (67%). **Emellett azt látjuk, hogy a nők némileg nagyobb arányban támogatják azt (67-27%), hogy csak a rászorulókat segítse az állam a lakásvásárlásban, mint a férfiak (61-32%).**

Minél nagyobb lélekszámú településen lakik valaki, annál inkább támogatja azt, hogy az állam csak a hátrányos helyzetűeket segítse a lakásépítésben, vagy -vásárlásban: a falvakban élők 62%-a, a kisvárosiak 64-a, a megyeszékhelyen élők 65%-a, míg a fővárosiak 69%-a értett egyet ezzel az állítással.

36. ábra: Vannak, akik szerint az állam csak azoknak adjon támogatást lakásra, akik saját erőből nem tudnak lakást venni. Mások szerint az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt függetlenül az anyagi helyzetétől. Ön melyik állítással ért egyet?

Régiós bontásban jelentős eltérések figyelhetőek meg: a legszolidárisabbnak a legtehetősebb vidéki régió, Nyugat-Dunántúl tekinthető (77%), míg a gazdaságilag kevésbé fejlett Dél-Dunántúlon és Dél-Alföldön viszont sokan a legtehetősebbekre is kiterjesztenék a lakástámogatást, és viszonylag kevesen vannak azok (57-57%), akik csak a rászorulóknak biztosítanák az otthonteremtéshez szükséges állami támogatást.

Összeségében megállapítható, hogy – a Momentum szavazóit leszámítva - általában fele annyian adnának jövedelemtől függetlenül mindenkinek lakástámogatást, mint akik ezt csak a rászorulóknak biztosítanák, ami azt jelenti, hogy a jelenleg hatályos jogszabályok – melyek elméletileg mindenki, de a valóságban csak a közép- és felsőosztály számára elérhetőek – egyáltalán nem találkoznak a magyar társadalom többségének a véleményével.

A magyarok több mint kétharmada (69%) ellenzi azt a gyakorlatot, hogy kilakoltassanak olyan családokat, akiknek nincsen hova menniük, és mindössze minden ötödik (21%) megkérdezett ért egyet azzal, hogy lehet jogos a kilakoltatás akkor is, ha utána a lakók az utcára kerülnek.

37. ábra: Vannak, akik szerint Magyarországon nincsen helye az olyan kilakoltatásoknak, ahol hajléktalanná válik a kilakoltatott. Mások szerint a kilakoltatás jogos, ha valaki nem képes kifizetni a saját lakbérét. Ön melyik állítással ért egyet?

A Fidesz-KDNP szimpatizánsai a magyar társadalom egészéhez képest valamivel szigorúbbak a kilakoltatásokkal kapcsolatban, 64%-uk tartja elfogadhatatlannak az utcára kerüléssel járó kilakoltatásokkal, míg több mint negyedük (27%) jogosnak tart mindenféle kilakoltatást, ha valaki nem tudja fizetni a lakbérét. Ezzel szemben a Momentum, az MSZP, a DK és a Jobbik szavazói között nagyjából 10 százalékponttal magasabb a kilakoltatások elutasítása, ha az elszenvedőknek nincs hova mennie. A legmeglepőbb az LMP szavazók viselkedése: mindössze kétharmaduk tartja elfogadhatatlannak emberek utcára küldését, ami azért különösen érdekes, mert pont az LMP karolta fel 2018 februárjában A Város Mindenkié civil szervezet kezdeményezését, hogy ne lakoltathassanak ki gyermekes családokat.

38. ábra: Vannak, akik szerint Magyarországon nincsen helye az olyan kilakoltatásoknak, ahol hajléktalanná válik a kilakoltatott. Mások szerint a kilakoltatás jogos, ha valaki nem képes kifizetni a saját lakbérét. Ön melyik állítással ért egyet?

A kérdés megítélésében határozott különbség van a nők és a férfiak között, utóbbiak 10 százalékponttal kevésbé szolidárisak (64-26%) a kilakoltatásokkal szemben, mint a nők (74-17%). Az életkort figyelve csak az 50-es és 60-as korosztályoknál látunk lényeges eltérést: előbbiek kevésbé (62%), utóbbiak magasabb arányban (73%) vannak megértéssel a lakbérfizetési gondokkal küzdő családok iránt.

A kilakoltatásokról alkotott vélemény nagyban összefügg a lakhelyünk típusával: **Budapesten – ahol a legtöbb érintett szociális bérlakás van – a megkérdezettek 84%-a utasítja el a kilakoltatást, ha annak következményeként a családok az utcára kerülnek.** A megyeszékhelyeken élőknél viszont az átlagosnál is alacsonyabb a szolidaritás, alig 62%-uk tiltaná a hajléktalanná válással járó kilakoltatást, 27%-uk viszont utcára küldené a fizetni képtelen lakókat. A városokban élők 71%-a tiltaná, a községekben élőknek pedig mindössze a 61%-a – de ez összefügghet azzal, hogy a falvakban élőknek alig lehet személyes tapasztalata a kérdésben.

Régiós bontásban is inkább csak apróbb eltéréseket figyelhetünk meg: a Budapestet is magába foglaló Közép-Dunántúlon a legmagasabb a felvetés támogatottsága (76%), ezzel szemben Nyugat-Dunántúlon és Észak-Alföldön élnek a kilakoltatott családokkal szemben a legkevésbé szolidáris válaszadók – 30%-uk szerint, ha valaki nem tudja kifizetni a lakbért, akkor a kilakoltatás jogosnak tekinthető, függetlenül a következményeitől.

A hajléktalansággal járó kilakoltatás kérdésében az általános elutasításon túl egyértelmű tendenciákat nehezen olvashatunk ki a válaszokból, bár az világosan látszik, hogy Budapesten, ahol a leginkább jelen van ez a probléma, az emberek sokkal szolidárisabbak, mint ahol ezzel a jelenséggel alig találkoznak.

1.9. Környezetvédelem

Szinte egyhangúlag támogatja a magyar társadalom a környezetvédelem ügyét, amikor arról kérdezték őket, hogy szerintük ki kellene-e vetni adót a környezetszennyező cégekre. 89% értett egyet az állítással, és mindössze a megkérdezettek 7%-a gondolta úgy, hogy az államnak nem kell külön azzal foglalkoznia, hogy melyik cég milyen környezetszennyező tevékenységet végez.

39. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni a környezetszennyező cégekre. Mások szerint nem kellene külön adót bevezetni a környezetszennyező cégekre, az államnak nincs ebben feladata. Ön melyik állítással ért egyet?

A zöld politikát képviselő LMP szavazói (90%) mellett a Jobbik, az MSZP és a Momentum szimpatizánsok is elsöprő mértékben büntetnék a környezetszennyező cégeket – az átlagosnál kevésbé csak a bizonytalanok tűnnek környezetbarát állampolgároknak.

A nem és az életkor szinte alig van hatással a kérdésről alkotott véleményünkre, viszont a végzettségünk növekedésével is csak kismértékben nő az egyetértés ezzel a kérdéssel, mivel a kevésbé képzettek körében is nagyon magas a bázis. A 8 általánossal rendelkezők 86%-a, a szakmunkásképzővel rendelkezők 88%-a, a legalább középfokú végzettségűeknek pedig a 91%-a sújtaná különadóval a környezetre káros tevékenységeket végző vállalatokat.

40. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni a környezetszennyező cégekre. Mások szerint nem kellene külön adót bevezetni a környezetszennyező cégekre, az államnak nincs ebben feladata. Ön melyik állítással ért egyet?

A budapestiek 93%-a, a megyeszékhelyen élők 90%-a, a kisvárosokban lakók 89%-a, a falvakban élőknek pedig 86%-a támogatja a kérdést. Némi eltérést látunk továbbá régiós bontás szerint: a környezetszennyező cégek adóztatása Észak-Magyarországon és az Észak-Alföldön a legnépszerűbb, míg a nyugat-dunántúli lakhellyel rendelkező magyarok büntetnék legkevésbé a káros anyagokat kibocsátó cégeket.

41. ábra: Vannak, akik szerint adót kellene kivetni a környezetszennyező cégekre. Mások szerint nem kellene külön adót bevezetni a környezetszennyező cégekre, az államnak nincs ebben feladata. Ön melyik állítással ért egyet?

Összességében azt látjuk, hogy minden társadalmi csoportban döntő többségben vannak a környezetszennyező cégeket reguláző vélemények, ám a környezettudatosság még egy fokkal erőteljesebben jellemzi az urbánus és képzett társadalmi csoportokat.

1.10. Roma felzárkóztatás

A kutatás során a teljes kérdőívet tekintve egyedül a romák felzárkóztatására irányuló kérdés esetében nem volt többsége a szociáldemokrata álláspontnak: a magyaroknak ugyanis alig több mint az egyharmada gondolja úgy (36%), hogy a romák felzárkóztatását kiemelten kell támogatnia a kormánynak, ezzel szemben a válaszadók több mint fele (56%) szerint nincs szükség erre.

42. ábra: Vannak, akik szerint a romák felzárkóztatását kiemelten támogatni kell. Mások szerint nincs szükség a romák kiemelt támogatására, a roma és nem roma állampolgárok társadalmi felemelkedését a közösségnek egyforma mértékben kell támogatnia. Ön melyik állítással ért egyet?

Jelentős eltérés látható a különböző pártok szimpatizánsainak véleménye tekintetében: a legnagyobb arányban a DK-szavazók (53%) támogatnák kiemelten a romák felzárkóztatását (ezzel körükben van egyedül többségben a javaslat), ezen kívül a társadalom egészéhez képest átlagon felüli még az MSZP, a Momentum és az LMP szimpatizánsai körében a javaslat támogatottsága. **A "cigánybűnőzésből" korábban politikai tőkét kovácsoló Jobbik szimpatizánsai körében egyértelműen magas az elutasítottsága a romák kiemelt támogatásának.** A jobbikosok negyede (24%) ért csak egyet a kérdéssel, míg 72%-uk szerint nem kell kiemelten támogatni a hazai cigányságot.

43. ábra: Vannak, akik szerint a romák felzárkóztatását kiemelten támogatni kell. Mások szerint nincs szükség a romák kiemelt támogatására, a roma és nem roma állampolgárok társadalmi felemelkedését a közösségnek egyforma mértékben kell támogatnia. Ön melyik állítással ért egyet?

Szignifikánsan különbözik a kérdés megítélése a férfiak és a nők között: a nők 40-53% arányban támogatják csak a javaslatot, a férfiaknál pedig még magasabb az elutasítás (31-60%). **A fiatalabb korosztályokban sem jobb a roma felzárkóztatás támogatottsága, mint az idősebbek között, sőt:** míg a 30 éven aluliaknak csak a 32%-a, addig a 60 felettieknek már 39%-a ért egyet azzal, hogy a romák felzárkóztatását kiemelten kell támogatni.

A lakóhely tekintetében két összefüggést láthatunk: a fővárosiak valamivel nagyobb, a megyeszékhelyeken élők valamivel kisebb arányban segítenék kiemelten a romák felzárkóztatását. **Nem olvasható ki viszont egyértelmű összefüggés a cigány nemzetiségűek régiónkénti aránya és a kérdésről alkotott vélemények között – annak ellenére sem, hogy az egyes régiók között hatalmas különbségek is vannak.** A három régióban, ahol a legmagasabb az országban a

romák aránya a teljes lakossághoz viszonyítva, eltérő eredményeket kapunk: Dél-Dunántúlon az átlagnál magasabb a kérdés támogatottsága (47%), Észak-Magyarországon az átlaggal megegyező (35%), míg Észak-Alföldön csak fele annyian értenek egyet azzal (19%), hogy a romák felzárkóztatására kiemelt figyelmet kellene fordítani. Hasonlóan nem látunk összefüggést azokban a régiókban, ahol a legalacsonyabb a romák aránya: Nyugat-Dunántúlon átlagon felüli a kérdés támogatottsága (56%), Közép-Magyarországon az átlaggal megegyező (38%), míg a Közép-Dunántúlon az átlagnál alacsonyabb (30%).

44. ábra: Vannak, akik szerint a romák felzárkóztatását kiemelten támogatni kell. Mások szerint nincs szükség a romák kiemelt támogatására, a roma és nem roma állampolgárok társadalmi felemelkedését a közösségnek egyforma mértékben kell támogatnia. Ön melyik állítással ért egyet?

Összességében a legfontosabb tényező a kérdésről alkotott véleményekben a párthovatartozás és a lakóhely, de utóbbi esetében nem fedezhetünk fel egyértelmű összefüggést a régióban élő romák aránya és a kérdésről alkotott vélemények között.

2. Baloldali értékek és hitelesség

2.1. A magyar politikai pártok hitelessége a választók szemében

Az egyes pártok hitelességét vizsgálva szembetűnő a válaszokból a pártpreferencia mindent felülíró ereje. Annak ellenére, hogy a Fidesz-KDNP számos kérdésben teljesen egyértelműen a szociáldemokrata értékrenddel szembeni politikát folytat, támogatóik még ezekben az ügyekben is a kormánypártokat tartják a leghitelesebb politikai szereplőknek. Nem volt a kutatásban olyan kérdés, amelyben a Fidesz-KDNP-t a választók legalább 40 százaléka ne tartotta volna a leghitelesebb politikai formációnak. Ez természetesen elsősorban a saját szavazóik mindentől – még pártjuk valódi közpolitikai álláspontjaitól is – független hitének és bizalmának köszönhető: a legtöbb kérdésben a fideszesek 85-90 százaléka a saját pártját nevezte meg a leghitelesebb erőként. A hitelesség tekintetében egyik párt sem tudott radikálisan elszakadni saját támogatottságától. A 2018-as országgyűlési választáson 19%-ot szerzett Jobbikot a kérdéstől függően a választók 18-24%-a, a 12%-os eredményt elért MSZP-P-t 10-12%, a 7%-os LMP-t 10-16%, az 5%-os DK-t 8-11%, a 3%-os Momemtumot pedig 3-4% tartotta a vizsgált értékrendi és közpolitikai kérdésekben a leghitelesebb pártnak.

1. táblázat: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

	DK	Fidesz-KDNP	Jobbik	LMP	Momentum	MSZP-Párbeszéd
Csökkentené a társadalmi egyenlőtlenségeket	11%	45%	22%	10%	3%	10%
A multik helyett a kis- és középvállalkozásokat segítené	9%	45%	22%	10%	3%	10%
Erősítené a munkavállalók jogait	9%	43%	23%	12%	3%	11%
Elérné, hogy a magasabb jövedelműek nagyobb adókulccsal adózzanak	10%	40%	23%	14%	3%	11%
Elérné, hogy a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak	9%	42%	22%	14%	3%	10%
Egyformán támogatná romák és a nem romák felemelkedését	10%	46%	18%	11%	3%	11%
Olyan lakáspolitikát támogatna, amely nem a gazdagoknak, hanem a szegényeknek segít lakáshoz jutni	10%	42%	22%	11%	3%	12%
Egyformán jó színvonalú oktatást teremtene az egész országban	9%	43%	21%	14%	4%	10%
Javítaná az egészségügy helyzetét	8%	43%	21%	14%	3%	11%
Biztosítaná, hogy mindenki számára elérhetővé váljon a megélhetéshez szükséges minimum	9%	42%	23%	12%	3%	10%
Adót vetne ki a környezetszennyezőkre	9%	42%	21%	16%	3%	10%
Tisztességes nyugdíjat biztosítana az időseknek	9%	44%	21%	11%	3%	12%
Visszaszorítaná a korrupciót	8%	41%	24%	13%	3%	10%

Az LMP és a DK esetében érdemes megjegyezni, hogy minden kérdésben többen tartják őket a leghitelesebb pártnak, mint amilyen eredményt a választáson elértek. Abszolút értékben a Fidesz-KDNP, de saját méretükhöz képest ezek a pártok szerepeltek a legjobban a hitelességi kérdésben. **Levonható az a következtetés is, hogy azok az ellenzéki parlamenti pártok, amelyek még nem voltak hatalmon (Jobbik és LMP) az abszolút számokat nézve is hitelesebbek a választók szemében, mint az MSZP és a DK, akik a jelek szerint még mindig erősen magukon hordják a korábbi kormányzás megítélésének negatív örökségét.**

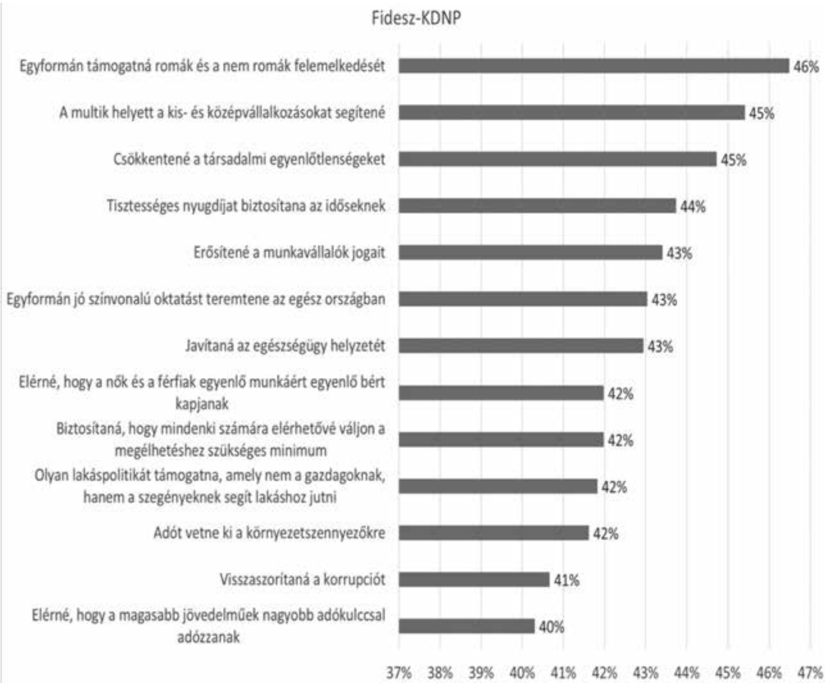
A Fidesz-KDNP, a Jobbik és a DK szavazói bíznak a leginkább a saját pártjukban, ezek a választók a saját pártjukat tartják minden szakpolitikai kérdésben a leghitelesebbnek. Az LMP szavazói már rugalmasabbak, **de az MSZP-nél és a Momentumnál azonban szavazótáboron belüli hitelességi problémákat is látunk**. A szocialista szavazóknak általában csak a kétharmada tartja saját pártját a leghitelesebbnek a különböző kérdésekben, ami annak fényében különösen alacsony, hogy a párt választási programja kifejezetten a szociáldemokrata értékeken alapult. A Momentummal kapcsolatban jogos felvetés, hogy az ő programjuk liberálisabb a kérdőívben feltett szociáldemokrata szempontokhoz képest, ám az általánosabb kérdéseknél sincs kiemelkedően magas hitelességük még a saját szavazóik körében sem.

A nemeket tekintve szinte semmilyen különbséget nem látunk, attól eltekintve, hogy a Jobbikban átlagosan 4-5 ponttal jobban bíznak meg a férfiak, szemben az LMP-vel, amelyet inkább a nők tartanak hitelesnek. A kor elsősorban a szocialista szavazók körében fontos szempont, ugyanis **a 60 felettiek általában kétszer akkora arányban tartották hitelesnek az MSZP-t, mint a 60 év alatti korosztályok – ez egyértelműen összefüggésben van a párt szavazói korfájával.**

A végzettség elsősorban a kormánypárti szavazóknál hatott a hitelességre, az összes kérdésnél ugyanaz a tendencia figyelhető meg: minél magasabb a végzettsége valakinek, annál kevésbé tartja a kormánypártokat hitelesnek a különböző szakpolitikai kérdésekben. Jelentős különbségek figyelhetők meg régiós bontásban, néhány érdekes eredménnyel: az MSZP például Dél-Dunántúlon rendre csak 5-7% körüli hitelességet élvez, ugyanitt a Fidesz-KDNP-be fektetett bizalom kétharmad körüli szinte az összes kérdésben (utóbbi itt hozza a legjobb eredményeit a hitelesség szempontjából). Az LMP kifejezetten erős és sok ügyben a leghitelesebb ellenzéki erő a Nyugat-Dunántúlon (akár 20-25%-ot is kap az osztrák határ menti megyékben). A két alföldi régióban a Jobbik iránti bizalom mértéke gyakran a Fideszénél is magasabb. Az MSZP a Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon éri el a legjobb eredményeket hitelesség szempontjából, a DK a Budapestet is magában foglaló Közép-Magyarországon élvezi a legmagasabb bizalmat, míg a Momentum a hagyományosan fejlett Nyugat-Dunántúlon.

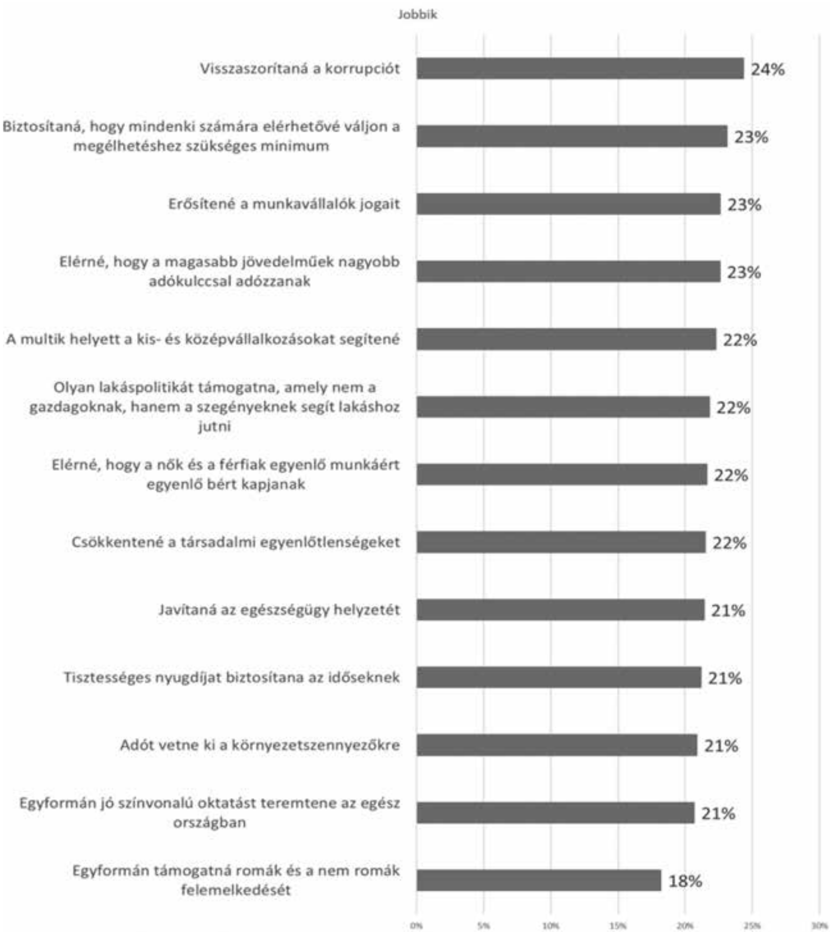
A Fidesz-KDNP-t a szavazók a romák és nem romák felemelkedésének egyforma mértékű támogatásának kérdésében látják a leginkább hitelesnek, majdnem minden második megkérdezett (46%) választotta a Fidesz-KDNP-t. Ez azért különösen érdekes, mert a kormánypártok vezetői - többek között a miniszterelnök - az elmúlt időszakban több alkalommal is tettek a cigányságra nézve negatív kijelentéseket. Lázár János, leköszönő kancelláriaminiszter a romák sikertelen integrációjáról beszélt a kampányban, és Orbán Viktor is párhuzamot vont a menekültek és a romák sikertelen integrációja között. **Nem meglepő módon a legkevesebben a progresszív adózás kérdésében látják hitelesnek a kormánypártokat,** de még így is a megkérdezettek 40%-a gondolja úgy, hogy a Fidesz-KDNP hitelesen küzd a többkulcsos adórendszerért, pedig pont a jelenlegi kormánypártok vezették be 2010 után a jelenlegi egykulcsos adórendszert.

45. ábra: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

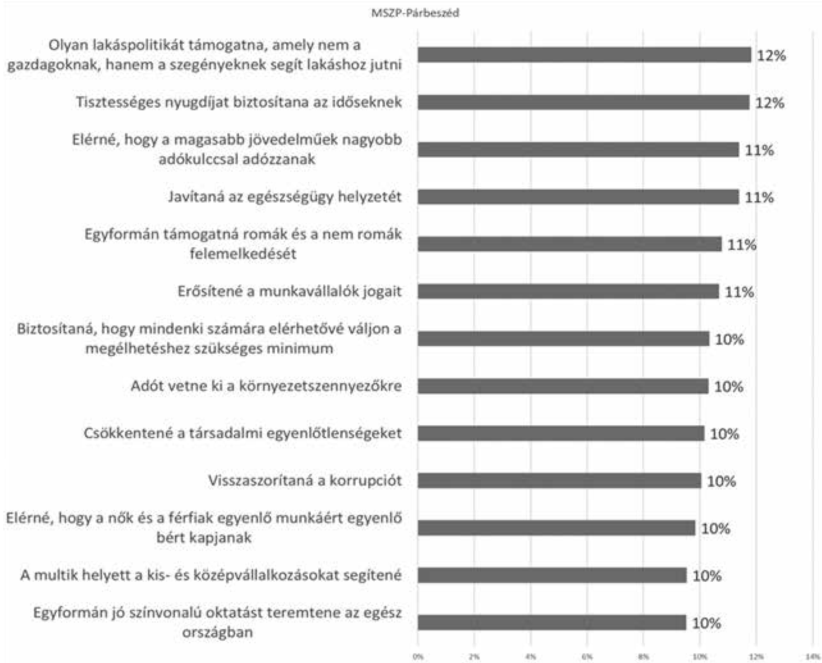
A Jobbikot a korrupció visszaszorításának kérdésében látja leginkább hitelesnek a magyar társadalom: ez vélhetően összefüggésben van azzal, hogy **az egykoron szélsőjobboldali párt elsősorban "tisztakezűségét" állítja kommunikációjának a középpontjába**, amit az is erősít, hogy eddig nem voltak kormányon, így ezidáig fajsúlyos korrupciós ügybe nem is volt lehetőségük bekerülni. **A legkevésbé a romák felzárkóztatásának kérdésében látják hitelesnek a pártot**, ami természetesnek tekinthető, hiszen a Jobbik megalakulása után évekig a hazai cigányság állt a párt célkeresztjében.

46. ábra: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

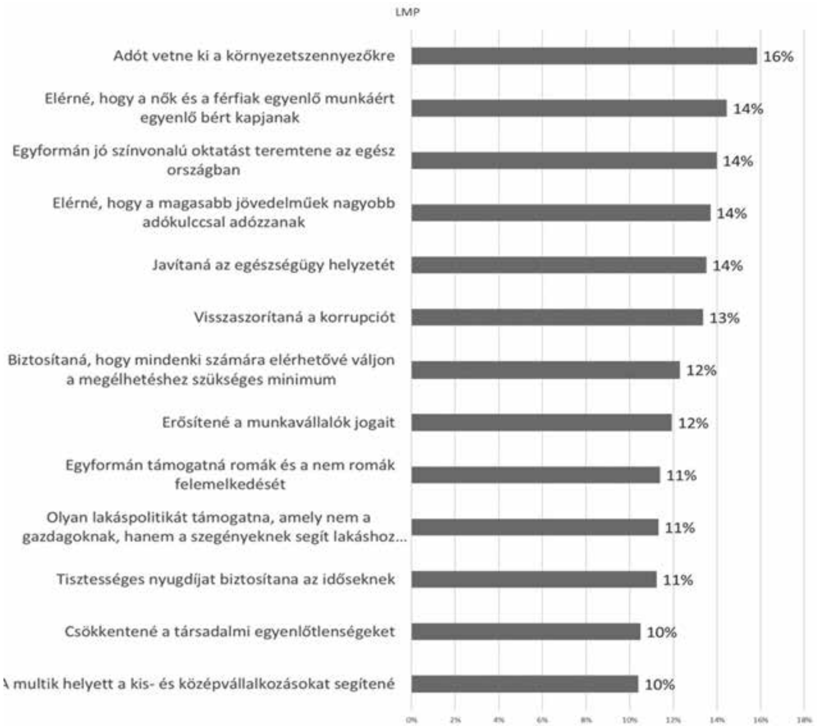
Az MSZP-P-nél szinte az összes kérdés esetében 10-11% körül alakult az őket leghitelesebbnek tartók aránya, **ez csak a lakhatás és a tisztességes nyugdíj kérdésében volt magasabb egy százalékponttal**, ami vélhetően összefüggésben van azzal, hogy a pártot az idős szavazók körében volt hagyományosan népszerű a legutóbbi időkig.

47. ábra: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

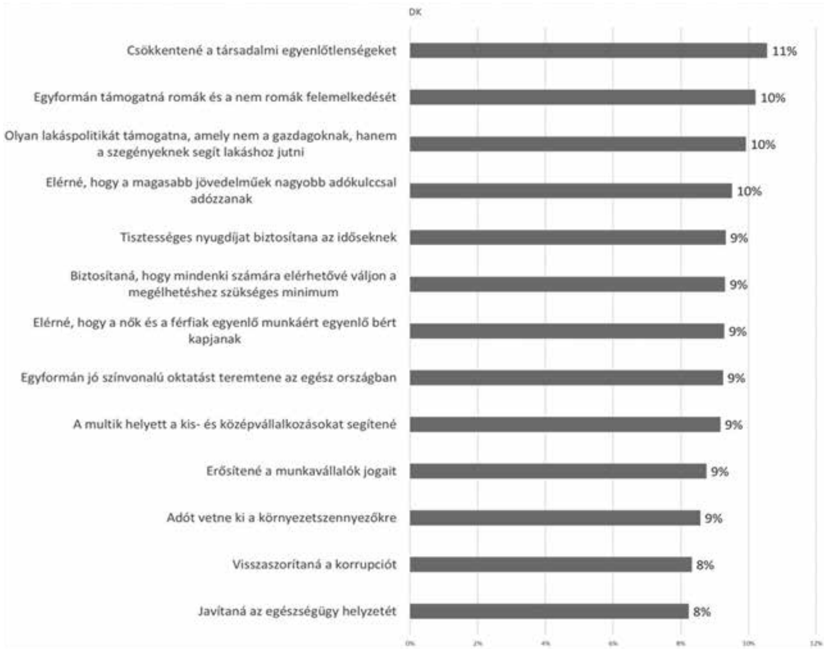
Az LMP-t a környezetvédelem kérdésében látják a leghitelesebbnek a szavazók, ami egy zöldpártnál nem különösebben meglepő. A választásokon elért eredményüknél kétszer többen tartják kifejezetten hitelesnek az LMP-t az egyenlő munkáért egyenlő bért elv képviseletében, az oktatáspolitikában, a progresszív adórendszer bevezetésében és az egészségügy helyzetének javításában. A legkevésbé viszont a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és a KKV szektor favorizálása tekintetében tartják szavahihetőnek a pártot.

48. ábra: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

A DK-t elsősorban a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése, a roma felzárkóztatás, a lakhatás és a progresszív adórendszer kérdésében látják hitelesnek a szavazók, a legkevésbé pedig az egészségügy javítása és a korrupció visszaszorítása kérdésében: előbbi esetében vélhetően a vizitdíj és a kórházi napidíj intézménye, utóbbinál pedig a 2004 és 2009 közötti Gyurcsány-kormányok korrupciós ügyei magyarázhatják az alacsony számokat.

49. ábra: Ön szerint melyik párt a leghitelesebb a következő kérdésekben?

A Momentum csaknem minden kérdésben a választási eredményének megfelelő 3%-on végzett a hitelesség szempontjából is, kivéve az oktatás kérdését (4%), ám ez az eltérés statisztikailag elhanyagolható.

2.2. Egyenlőtlenségek csökkentése

A társadalmi egyenlőtlenségének csökkentése kérdésében a leginkább a Fidesz-KDNP szavazói hisznek saját pártjuknak (90%), a legkevésbé pedig a Momentum és az MSZP szavazói tartják hitelesnek kedvencüket: érdekes módon az MSZP szavazóinak 15%-a a

kormánypártokat tartja a leginkább megbízhatónak a kérdésben, míg további 13%-uk szerint a Jobbik küzd a leginkább a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésért. A bizonytalanok körében átlagon aluli a Fidesz-KDNP megítélése (35%), és minden negyedik közülük a Jobbikot tartja a leginkább hiteles pártnak, ami átlagon felüli nyitottságot jelent a Jobbik irányába.

A társadalmi egyenlőtlenségek kérdésében az MSZP-t szinte kizárólag az idősek tartják a leghitelesebbnek: míg a 60 év alattiaknak csak a 7%-a, addig a 60 év felettiek 18%-a bízik meg a szocialistákban. **Az LMP a felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében kétszer akkora hitelességgel rendelkezik (20%),** mint a magyar társadalom egészét tekintve, míg a kormánypártokat a dél-dunántúliak (65%), és érdekes módon a fővárosiak (52%) tartják átlagon felüli módon a társadalmi egyenlőtlenségek elleni harc legmegbízhatóbb pártjának. Ezzel szemben az Észak- és Dél-Alföldön a Fidesz-KDNP és a Jobbik megítélése közel azonos - hibahatáron belüli az eltérés csak közöttük -, ami azt jelenti, hogy **Kelet-Magyarországon jelentős részén a Jobbiknak sikerült elhitetnie magáról, hogy hitelesen küzdene a társadalmi egyenlőtlenségek ellen.**

2.3. Progresszív adórendszer

Az LMP, a Jobbik és a DK szavazói közel azonos arányban (80% felett) hisznek abban, hogy a saját pártjuk hatalomra kerülve tényleg bevezetné a többkulcsos adórendszert, az MSZP (63%) és a Momentum (57%) szavazói azonban már sokkal kevésbé bíznak saját pártjukban. Ahogy korábban említettük, a kormánypártok szavazóinak meghatározó többsége (85%) vélhetően teljesen figyelmen kívül hagyja a hazai adózási szabályokat, amikor e kérdésre válaszol, ők ugyanis a Fideszt

tartják a többkulcsos adórendszer élharcosának. Érdekesség, hogy minden tizedik szocialista és momentumos szavazó tartja hitelesnek a Fidesz nem létező progresszív adópolitikáját, de a bizonytalanok közel egyharmada (30%) is hasonlóan vélekedik.

Észak-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon (23-24%) kiemelkedő módon tartják hitelesnek a szavazók az LMP progresszív adózásra tett javaslatait, előbbi régióban egyébként a Jobbik hitelességben - hibahatáron belül, de - jobban szerepelt (27%), mint a Fidesz-KDNP (25%). A Fidesz hitelessége a progresszív adópolitika terén még az egyetemet végzettek körében is egyharmados, igaz, a nyolc általánost végzetteknek már majdnem a fele választotta a kormánypártokat.

2.4. Kis- és középvállalkozások vs. multinacionális cégek

Saját szavazói között a Fidesz (90%) és a Jobbik (88%) szimpatizánsai hisznek a leginkább saját pártjuknak a KKV-szektor támogatása kérdésében: előbbi arról tanúskodik, hogy **a kormánypártok szavazóit sikeresen befolyásolja a kormánykommunikáció, ugyanis az Orbán-kormányok gazdaságpolitikájának legnagyobb kedvezményezettjei – a hangsúlyos multiellenes retorika mellett – pont a multinacionális cégek.** A hazai vállalkozások támogatásával kapcsolatban az MSZP és a Momentum szavazói tartják a legkevésbé hitelesnek saját pártjukat, de átlagon aluli még az LMP szavazók saját pártjukba vetett hite is a multiellenes harcban. Emellett az LMP-sek egy kis része (14%-a) a multinacionális cégeket támogató Fideszt tartja a leghitelesebbnek a KKV szektor segítésének kérdésében. **A bizonytalanok az átlagosnál kétszer annyian tartják hitelesnek a Momentum kis- és középvállalkozásokat célzó javaslatait.**

A 60 éven felüliek az MSZP-t (17%) olyan hitelesnek tartják a hazai vállalkozások támogatásának kérdésében, mint a Jobbikot (16%), az Észak-Alföldön élők viszont a Jobbikot (37%) tartják legalább annyira megbízhatónak a KKV-k támogatásában, mint a Fideszt (36%). **A Dél-Dunántúlon ugyanakkor az emberek kétharmada tartja valóságosnak a kormánynak a multikkal vívott háborúját (65%).**

2.5. Létminimum

A mindenki számára elérhető létminimum kérdésében is ugyanúgy alakultak az arányok, ahogy a legtöbb kérdésnél: **a kormánypártok, a DK és a Jobbik szavazói bíznak a leginkább meg saját politikusaikban (86-88%).** A momentumosok között majdnem minden negyedik inkább az LMP-t látja a legmegbízhatóbbnak a megélhetési minimum kérdésében, és csak nagyjából felük bízik abban, hogy hatalomra kerülve pártjuk mindenki számára biztosítaná a boldoguláshoz szükséges minimumot. **A bizonytalanok között majdnem fej-fej mellett végeztek a jobboldali pártok: a Fideszben 31%, a Jobbikban 27%-nyian bíznak a legjobban, hogy biztosítják a mindenki számára elérhető létminimumot.**

Az ország keleti felében, Észak-Magyarországon és az alföldi régiókban a megkérdezettek alig harmada tartja a leghitelesebbnek a Fideszt a létminimum kérdésében – az Észak-Alföldön a Jobbik 7 százalékponttal ért el a kormánypártnál magasabb eredményt. Az iskolázottság szorosan összefügg a Fidesz hitelességével, minél magasabb a végzettsége valakinek, annál kisebb eséllyel bízik abban, hogy a kormánypártok elérhetővé teszik mindenki számára a megélhetéshez szükséges minimumot. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők körében az LMP és a Jobbik megítélése hibahatáron belül van, átlagosan minden ötödik megkérdezett választotta az egyik vagy a másik szervezetet.

2.6. Munkavállalók jogai

A munkavállalók jogainak erősítése tekintetében a Fidesz (89%), a Jobbik és a DK (87-87%) szavazói bíznak meg a leginkább saját pártjukban, ezzel szemben a Momentum szavazóinak csak a fele tartja hitelesnek kedvenc pártjának küzdelmét a dolgozók jogainak kiszélesítése érdekében – minden negyedik momentumos inkább az LMP-t tartja a leghitelesebbnek a kérdésben.

Közép-Magyarországon a DK-t több mint kétszer annyian (13%) tartják hitelesnek a munkavállalók helyzetének támogatásában, mint az ország legtöbb régiójában, de hasonló eltérést látunk a Fidesznél is: míg a Dél-Alföldön csak 29%-nyian, addig Dél-Dunántúlon több mint kétszer annyian, 64%-nyian értékelik a kormánypártok törekvéseit a munkavállalók jogainak erősítésének érdekében. Ennél kisebb az eltérés az életkort figyelve: **a 30 alattiak 36%-a, az 50-es korosztálynak viszont az 53%-a tartja hitelesnek a kormánypártok intézkedéseit és javaslatait a munkavállalók jogainak javítása terén.**

2.7. Nemek közötti egyenlőség

A FIdesz-KDNP, a Jobbik és az LMP szavazói tartják saját pártjukat a leghitelesebbnek a nemek közötti bérszakadék elleni küzdelemben (85-87%). A bizonytalanok körében alig van eltérés a két nagy jobboldali párt megítélése között: **a kormánypártokat 31%, a Jobbikot 26%-uk tartja hitelesnek egyenlő bérezés kérdésében, míg LMP-t minden ötödik pártnélküli felnőtt választotta.**

A nők 5 százalékponttal magasabb arányban (17%) tartják hitelesnek az LMP-t, mint a férfiak (12%), ezzel szemben a Jobbikot inkább a férfiak (24%) tartják a leginkább szavahihető pártnak, mint a nők (20%). **Az MSZP-t Budapesten csak 7%-nyian, a vidéki városokban viszont 12%-nyian tartják hitelesnek a nemek egyenlőségért folytatott harcban**, de régiós tekintetben is jelentős eltéréseket látunk: míg a Dél-Dunántúlon mindössze 5%, addig a Közép-Dunántúlon már 16% hiszi el leginkább a szocialistáknak, hogy elérnék hatalomra kerülve, a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kapjanak.

2.8. Lakhatás

A szegényeket segítő lakáspolitika hitelességének kérdésében is vezetnek a kormánypártok, saját szavazótáboruk 86%-a gondolja úgy, hogy a Fidesz valóban olyan lakáspolitikát folytat, ami az alacsonyabb státuszúaknak kedvez - **ők vélhetően figyelmen kívül hagyják a CSOK rendszerének valós működését.** Meglepően alacsony az LMP szavazók saját pártjukba vetett hite, tíz LMP szimpatizánsból mindössze hét tartja a leghitelesebbnek a lakáspolitikájukat, további 11% a Jobbikot, 8-8%uk pedig a DK-t és a Momentumot említette. **A bizonytalanok egyharmada a Fideszt (34%), közel negyede a Jobbikot (23%) választotta, de az átlagosnál kétszer többen választották a Momentumot is.**

Jelentős eltéréseket látunk régiós bontásban az LMP-nél: **alig 4%-a tartja hitelesnek a párt szegényeket segítő lakáspolitikáját a Közép-Dunántúlon és az Észak-Alföldön élőknek, ezzel szemben az Észak-Magyarországon élők 22%-a hiszi el a zöldpárti politikusok kiállását.** Hasonlót látunk az MSZP-nél is: a Dél-Dunántúlon élők mindössze 5%-a, az Észak-Magyarországiaknak viszont a 16%-a tartja

hitelesnek a szocialisták lakáspolitikáját. **Érdemes megegyezni még a Momentum nyugat-dunántúli eredményét, ugyanis az ott élők 7%-a szerint a Momentum támogatna a legőszintébben egy olyan lakáspolitikát, mely nem a gazdagoknak, hanem a szegényeket segíteni lakáshoz jutni.** A kormánypártok megítélésében is jelentős különbség van a vidéki és a fővárosi emberek között: a budapestieknek az 53%-a, a vidéki városokban élőknek viszont csak a 37%-a hiszi el, hogy a kormánypártok lakáspolitikája valóban a szegényeket támogatja.

2.9. Oktatás

Az oktatás javításának kérdésében is a kormánypártok szavazói bíznak a leginkább a saját politikusaikban: 89%-uk gondolja úgy, hogy a kormánypártok akarnak a legjobban egyformán jó oktatást teremteni az egész országban. Kevésbé bizakodóak az LMP szavazók, alig háromnegyedük tartja hitelesnek az LMP oktatásprogramját (74%), hasonló bizonytalanság látható a szocialista szavazók körében (64%). A Momentum szavazóinak 60%-a tartja a leghitelesebbnek saját politikusainak kijelentéseit az oktatásra vonatkozóan, 30%-uk inkább az LMP-t tartja hitelesnek.

A szocialisták oktatáspolitikáját tekintve jelentős eltéréseket látunk az életkort figyelve: a 30-as korosztály mindössze 4%-a, a 60 felettieknek viszont a 18%-a tartja a leghitelesebbnek a szocialistákat az oktatás kérdésében. A Momentum megítélésében a gimnáziumot végzettek körében látjuk a legmagasabb eredményt (7%), a DK-t a Közép-Magyarországon élők tartják az oktatást tekintve a leghitelesebb pártnak. **Az Észak-Alföldön élők nagyobb arányban bíznak a Jobbik oktatáspolitikájában (36%), mint a Fidesz kormányzásában (33%).**

2.10. Egészségügy

Az egészségügy tekintetében a Fidesz és a Jobbik szavazói tartják hitelesnek a leginkább saját pártjukat (89 és 87%), és itt is nagyon alacsony a Momentum szimpatizánsok bizalma mozgalmukban: **10-ből 4 momentumos gondolja azt, hogy pártja tudná a leginkább javítani az egészségügy helyzetét, és itt is sokan az LMP felé fordulnak: a párt szimpatizánsainak 34%-a inkább a zöldekben lát potenciált az egészségügyet tekintve.** Érdekes, hogy a szocialista szavazók saját pártjuk (65%) után a leginkább a Fideszben bíznak (14%), hogy javítani tudnák az egészségügy helyzetét. **A bizonytalanok körében átlagon felüli a Momentum felé érzett bizalom (6%), ahogyan a Jobbik (24%) és az LMP (19%) iránt is.**

A DK egészségpolitikájának hitelessége a Budapestet is magába foglaló Közép-Magyarország régióban a legmagasabb (12%), a Nyugat-Dunántúlon ennek mindössze a harmada (4%). **Észak-Alföldön a szavazók az egészségügyet tekintve határozottan hitelesebbnek látják a Jobbikot (41%), mint a kormánypártokat (30%).** Az LMP esetében két szomszédos régióban látunk jelentős eltérést: míg a Közép-Dunántúlon a megkérdezettek 7%-a, addig Nyugat-Dunántúlon a helyiek 24%-a tartotta a zöld pártot az egészségügy szempontjából a legmegbízhatóbb pártnak. **A Momentum a megyeszékhelyeken élők között ért el az átlaghoz képest magas eredményt (6%), ott, ahol a Fidesz a leggyengébben szerepelt (38%).**

2.11. Környezetvédelem

A Fidesz és az LMP szavazói a legbiztosabbak abban, hogy saját pártjuk adót vetne ki a környezetszennyezőkre - ám érdekes módon a zöld párt hívei között kis számban, de vannak olyanok, akik a kormánypártoktól vagy a Jobbiktól várnak inkább ilyen intézkedést. **A Momentum szavazói egyébként az LMP-t (49%) hitelesebbnek tartják saját pártjuknál is (41%), ha a környezetvédelemről van szó.** A Párbeszédnek az MSZP megítélésére aligha lehetett hatása, ugyanis **a pártszövetség szavazóinak mindössze 62%-a bízott az MSZP-P szövetségben a környezetvédelmet illetően,** 14%-uk a Jobbikot, 10%-uk az LMP-t tartja hitelesebbnek a kérdésben.

Régiós összevetésben több helyen is megelőzi az LMP a Jobbikot hitelességben: Nyugat-Dunántúlon 22% látja a leginkább zöldnek az LMP-t a Jobbik 8%-ával szemben, Közép-Magyarországon 15-13% az arány, míg Észak-Magyarországon 23-19% az ökopárt hitelességének az aránya a Jobbikkal szemben. **Érdekes, hogy a Dél-Alföldön 31% látja a Jobbikot, 26% a kormánypártokat, és 24% az LMP-t a leginkább hitelesnek a környezetszennyezőkre kibocsátandó adók kérdésében.** Környezetvédelmi kérdésekben az MSZP-ben leginkább Nyugat-Dunántúlon bíznak (16%), a legkevésbé pedig a szomszédos a Dél-Dunántúlon (5%). **Környezetvédelmi ügyekben az LMP-t minden negyedik felsőfokú végzettséggel rendelkező tartja megbízhatónak (24%), amivel előzik a közel háromszor annyi szavazóval rendelkező Jobbikot (22%).**

2.12. Roma felzárkóztatás

A romák és nem romák egyforma felemelkedésének támogatását tekintve a jobbikos szavazók mindössze háromnegyede (74%) tartja hitelesnek saját pártját, de ennél is rosszabbul szerepelt az MSZP és a Momentum: szavazóiknak csak nagyjából a fele gondolta úgy, hogy a saját pártjuk képviseli a leghitelesebben a romák ügyét. A Momentum szavazói egyébként második helyen az LMP-t (26%), majd a Fideszt (19%) tartják a leghitelesebbnek ebben a kérdésben. **A bizonytalanok a Fideszt jelölték meg a legnagyobb arányban (39%), de átlagon felül teljesített az LMP is (20%).**

A romák ügyében háromszor annyira tartják hitelesnek az MSZP-t a Nyugat-Dunántúlon (15%), mint a Dél-Dunántúlon (5%), előbbi régióban egyébként a Momentum hitelessége is kiemelkedő (7%). Az MSZP hitelessége a romák ügyét tekintve is a 60 feletti korosztályban magas, majdnem minden ötödik idős ember (19%) választotta a szocialistákat. **A fiatalok körében viszont magasan a második a Jobbik, a 30 alattiak 27%-a tartja hitelesnek a pártot.** Az iskolázottság itt is összefügg a Fidesz-KDNP hitelességéről alkotott véleménnyel: minél magasabb valakinek a végzettsége, annál kisebb eséllyel tartja a kormánypártokat hitelesnek a romák és nem romák egyforma támogatásának tekintetében.

2.13. Nyugdíjak

A nyugdíjak kérdésében is magasan a Fidesz-KDNP szavazói bíznak legjobban saját pártjukban: 89%-uk szerint hisz abban, hogy a kormánypártok a leghitelesebbek a tisztességes nyugdíjak megte-

remtése terén. Az MSZP szimpatizánsainak kevesebb, mint a kétharmada hisz csak a saját pártjában, 14%-uk szerint inkább a Fideszre számíthatnak az idősek, ha korrekt nyugdíjakról van szó, minden tizedik pedig a Jobbikban látja a hiteles pártot. **A bizonytalanok harmada a Fideszt, negyede a Jobbikot, 15%-a pedig az LMP-ben látja a tisztességes nyugdíjak zálogát.**

Az érintett korcsoportot figyelve azonban már erősebbek a szocialisták: habár a 60 felettiek 46%-a a Fideszt tartja a leghitelesebb pártnak a nyugdíjak kérdésében, a második leggyakrabban az MSZP-t választották (20%), 16%-al pedig a Jobbik volt a harmadik leggyakoribb válasz. Kétszer olyan erős a DK viszont a kisebb településeken: a fővárosban vagy a megyeszékhelyeken 5-6%-nyian, a kisvárosokban és községekben viszont 11-12%-nyian tartják a Gyurcsány által vezette politikai pártot a leghitelesebbnek, ha a tisztességes nyugdíjakról van szó. Régiós viszonylatban is jelentős eltéréseket látunk: míg a Nyugat-Dunántúlon mindössze 12%-nyian, addig az Észak-Alföldön a megkérdezettek 39%-a tartotta a Jobbikot a leghitelesebb pártnak a témában. **Ennél is nagyobb az eltérés az LMP megítélésében: míg az Észak-Alföldön csak 4%-nyian, addig Észak-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon 18-18%-nyian adnak hitelt az LMP időseket célzó javaslatainak.**

2.14. Korrupció elleni küzdelem

A korrupció elleni küzdelem az egyetlen olyan kérdés, ahol a Jobbik szavazói erősebben hisznek saját pártjukban, mint a fideszesek, ám a különbség így is nagyon alacsony: a jobbikosok 89%-a gondolja azt, hogy pártjuk valóban visszaszorítaná a korrupciót, a Fideszről saját szavazóinak már csak a 85%-a hiszi el ugyanezt – utóbbi viszont az

utóbbi évek rendkívül gyakori korrupciós ügyeinek fényében még mindig döbbenetesen magas szám. A bizonytalanok körében hibahatáron belül találjuk a két pártot, a Fideszt 31%, a Jobbikot 29%-nyian tartják hitelesnek a korrupció visszaszorításáért tett fáradozásaikat.

A két jobboldali párt megítélése közötti különbség egyébként az Észak-Alföldön az egyik legszembetűnőbb, ugyanis másfélszer annyian tartják hitelesnek a Jobbik korrupcióellenes harcát (45%), mint a kormánypártokét (30%). Ezen kívül látványos még a különbség a Dél-Alföldön, ahol mindössze minden negyedik ember tartja a Fideszt hitelesnek a korrupcióellenes harcában, szemben a Jobbik 39%-ával. **A legkiegyenlítettebbnek Észak-Magyarország tekinthető, az LMP (27%) és a Fidesz (28%) megítélése szinte azonos, de a Jobbik is alig van csak lemaradva tőlük (25%).**

3. Következtetések

A kutatásban vizsgált értékek és közpolitikai javaslatok alapján kijelenthető, hogy alapvetően nem a szociáldemokrata irányultságú programelemek hazai támogatottságával van probléma, hanem az elviekben ezeket képviselő, a magyar pártrendszer baloldalán helyet foglaló pártok hitelességével. Míg elemzésünkben a szociáldemokrata álláspontok rendre a társadalom többségét tudhatták maguk mögött, addig egyetlen ügy sem akadt, amelyben a baloldali és liberális pártokat (MSZP-P, LMP, DK, Momentum) összesen 37%-nál többen tartották volna a leghitelesebb politikai erőknek. **A baloldali ellenzék számára ezért a következő évek egyik legfontosabb stratégiai feladata az, hogy az egyébként népszerű szociáldemokrata témákat magukhoz is tudják kötni, és meggyőzzék a választókat arról, hogy ezeket az ügyeket ők képviselik a legjobban.**

Az adatok azt mutatják, mindez nem fog menni anélkül, hogy a baloldali pártok olyan választókat is meggyőzzenek, akik 2018-ban a Fideszre vagy a Jobbikra szavaztak, sőt ezeket a pártokat tartják a baloldali értékek hiteles képviselőinek is. Egy olyan politikai környezetben, amelyben az idegenellenesség, a nacionalizmus és a külföldi szereplőkről felállított összeesküvés-elméletek nagy mozgósító erővel bírnak, a gazdasági és társadalompolitikai kérdéseket érintő baloldali hitelesség visszaszerzése önmagában még közel sem garancia a jövőbeli kormányváltásra. **Az azonban bizonyosan kijelenthető, hogy amennyiben még a saját identitásuk szempontjából a legfontosabb kérdésekben sem sikerül visszanyerni a baloldali pártoknak a hitelességüket, akkor a Fidesz kormányzásával szembeni versenyképes alternatíva állításának esélye sem látszik.**

A szociáldemokrata politika magyarországi jövője szempontjából kulcsfontosságú, hogy a magyar választók körében egyértelmű többségben vannak azok, akik szerint az állam feladata a társadalmon belüli egyenlőtlenségek csökkentése: a megkérdezettek 81%-a értett egyet ezzel az állítással. Minden párt szavazói többségükben azon a véleményen vannak, hogy az államnak feladata az egyenlőtlenségek csökkentése. Ezzel még a fideszesek háromnegyede is egyetért. Elsősorban azok gondolják az egyenlőtlenségek csökkentését az állam kötelességének, akik a társadalmon belül a legjobb vagy a legrosszabb helyzetben vannak: átlagon felüli a támogatottsága a kérdésnek a felsőfokú végzettséggel rendelkező, nagyvárosi értelmiségi rétegben, valamint az idősebb és szakképzés nélküli társadalmi csoportokban. Ezzel szemben a fiatal, középfokú végzettséggel rendelkezőket tekinthetjük annak a rétegnek, akik körében a legkisebb az egyenlőtlenségek csökkentésének támogatottsága (igaz, körükben is többséget élvez).

Jelentős az elutasítottsága a magyar társadalomban az Orbán-kormány egykulcsos személyi jövedelemadó politikájának: a választók háromnegyede támogatja a progresszív adórendszert (a fideszesek 70%-a is), és mindössze alig minden ötödik magyar gondolja helyesnek azt, hogy mindenki ugyanakkora adókulccsal adózzon, függetlenül attól, hogy mennyit keres. Régiókénti bontásban jelentős különbségek láthatók: a tehetősebb Nyugat-Dunántúlon (60%) az átlagosnál kevésbé népszerű a többkulcsos adózás, míg az egyik legszegényebb régióban, Észak-Alföldön (92%) szinte mindenki egyetért azzal, hogy aki többet keres, az többet is tegyen be a közösbe.

Egyértelműen magas a támogatottsága a magyar társadalomban a jelentős mértékű vagyonokra kivetett adónak: a megkérdezettek 87%-a gondolta úgy, hogy adót kellene kivetni az óriásvagyonokra. Néhány kisebb eltérést leszámítva a magyar társadalomban nemre,

korra, végzettségre és lakhelyre való tekintet nélkül döntő többségben vannak azok, akik adót vetnének ki a hatalmas vagyonokkal rendelkezőkre.

A magyarok több mint háromnegyede (77%) gondolja úgy, hogy az államnak a hazai KKV-szektor támogatására kell fektetnie a hangsúlyt, és alig minden ötödik választó véli úgy, hogy a kormánynak a multinacionális cégeket kell helyzetbe hozni. A DK szavazói között a legmagasabb a támogatottsága a multinacionális cégek preferálásának, valamint az átlagnál magasabb a Momentum és a Jobbik szavazói körében. A Jobbik politikája határozottan a kis- és középvállalkozások támogatását hirdeti, úgy látszik, ez nem minden esetben találkozik a szavazóik akaratával. A kommunikációjában határozottan multiellenes, ám gazdaságpolitikáját tekintve kifejezetten multibarát Fidesz-KDNP szavazói körében négy százalékponttal magasabb a KKV-szektor preferálása, mint az átlag, és nem látunk náluk kiemelkedő multiellenességet. **A leginkább multiellenesnek az LMP szavazói tekinthetőek.**

Erősen megosztott ugyanakkor a magyar társadalom a munkanélküli segély hosszát illetően: a megkérdezettek 54%-a vélte úgy, hogy nem elég a jelenlegi 3 hónapos időszak, és több időt kell biztosítani az álláskeresőknek az elhelyezkedésre, 39% szerint viszont nincs szükség módosítani a jelenlegi szabályozáson. A DK-szavazók és a bizonytalanok gondolják a leginkább úgy, hogy meg kellene hosszabbítani a munkakeresési járadék időtartamát. Nem meglepő módon a leginkább a kormánypárti szavazók tartanák meg a munkanélküli segély feltételeit: a fideszesek közel fele szerint nem kell meghosszabbítani a folyósítás időtartamát. Érdekes módon két ellenzéki párt, a gazdaságilag baloldali LMP és a határozottan liberális Momentum szavazói akarják a legkevésbé meghosszabbítani a jelenlegi segély hosszát. **Fontos összefüggés, hogy minél kevésbé érintett egy régió**

a munkanélküliséget tekintve, annál inkább támogatja a munkanélküli segély időtartamának meghosszabbítását. Az ország legtehetősebb részein, tehát a Nyugat-Dunántúlon és Közép-Magyarországon (65-65%) gondolják a leginkább úgy, hogy meg kéne hosszabbítani a segély időtartamát, míg a legelmaradottabb (és egyben magas munkanélküliséggel küzdő) régiókban, Észak-Magyarországon (44%) és az Észak-Alföldön (38%) akarják ezt a legkevésbé.

A munkanélküli segély létminimumnak megfelelő összegre való emelésének javaslata a segély folyósítának meghosszabbításánál jóval erősebb többséget élvez: a megkérdezettek 73%-a véli úgy, hogy 90 ezer forintnak megfelelő támogatás megilletné azokat a munkanélkülieket, akik aktívan munkát keresnek. A munkanélküliek iránti szolidaritás mértékét itt is elsősorban a földrajzi elhelyezkedés és a településtípus határozza meg: a segély megemelésének is a fejlettebb régiókban magasabb a támogatottsága, elsősorban a fővárosban népszerű a létminimumnak megfelelő álláskeresési járadék ötlete, míg a falvakban élők (főként Kelet-Magyarországon) kevésbé támogatják a javaslatot.

A megélhetéshez szükséges minimum állami juttatás elve mögött is társadalmi többség áll. A választók kétharmada ért vele egyet (67%), ezzel szemben a magyarok 27%-a szerint mindenkinek a saját feladata előteremteni a megélhetéséhez szükséges forrásokat. A létminimum biztosítását a leginkább a Jobbik szimpatizánsai (82%) tekintik állami feladatnak, de átlagon felüli még a javaslat támogatottsága az MSZP szavazói körében (77%) is. A legkevésbé a bizonytalanok, a Fidesz-KDNP, az LMP, valamint a Momentum szavazói között népszerű a gondolat. A három legszegényebb régió lakói tartják a legkevésbé állami feladatnak a létminimumhoz való jog biztosítását: a Dél-Dunántúlon élők 63%-a, az Észak-Magyarországon élők 60%-a, míg az Észak-Alföldön élők mindössze 54%-a tartja állami feladatnak a megélhetéshez szükséges minimum biztosítását.

Ami a munka világát illeti, a megkérdezettek 61%-a megerősítené a sztrájkjogot a munka törvénykönyvében, míg minden negyedik válaszadó (25%) szerint a sztrájkjog további erősítése csak nehezítené a vállalatok eredményes működését. **A sztrájkhoz való jog inkább az urbánus területek lakóit érintő kérdés: a budapestiek háromnegyede (76%) erősítené a munkavállalók jogait a téren,** míg a falvakban élők között ez az arány csak 52%. **A magyarok több mint fele (59%) kiterjesztené a személyi jövedelemadó 1%-os felajánlásának kedvezményezetti körét a szakszervezetekre is, míg negyedük úgy vélekedik, hogy erre nincs szükség, és a szakszervezetek tartsák el magukat a tagdíjakból és az állami támogatásokból.** Határozottan más a megítélése ennek a kérdésnek is a kormánypártok és az ellenzéki szavazók körében, bár a többség minden párt táborában lehetővé tenné az SZJA 1%-ának felajánlását a szakszervezeteknek is. A Fidesz-KDNP támogatóinak mindössze 52%-a ért ezzel egyet. Ezzel szemben az LMP szimpatizánsok kétharmada, a DK-sok, a momentumosok, valamint a jobbikosok háromnegyede engedélyezné, hogy a dolgozók érdekvédelmi szervezetei is kedvezményezettjei lehessenek a szabályozásnak. Összeségében azt figyelhetjük meg, hogy habár többségben vannak a felvetés támogatói, a magas válaszmegtagadás miatt vélhetően sokan nincsenek azzal tisztában, hogy ez a saját érdeküknek megfelelő döntés lenne. Jó példa erre a hagyományosan ipari régióban, Észak-Magyarországon a felvetés igen alacsony (45%) támogatottsága, ahol ugyanakkor kiugróan magas arányban (31%) nem tudtak válaszolni erre a kérdésre.

Egyértelmű, határozott többségben van hazánkban az a felvetés, hogy az államnak meg kell szüntetnie a nemek közötti bérszakadékot: a válaszadók 86%-a szerint a nők és a férfiak egyenlő munkáért egyenlő bért kell, hogy kapjanak. Az egyenlő munkáért egyenlő bért elve minden párt táborában elsöprő támogatottsággal bír. A legkevésbé az LMP és a Fidesz szavazói értenek egyet az alapelvvel, de még

körükben is 80% feletti e törekvés támogatottsága. **Az MSZP szavazói körében a legnépszerűbb a javaslat, szinte a teljes szavazóbázisuk egyetért a javaslattal (95%), de ugyanezt látjuk a Momentum, valamint a Jobbik szavazóinál is.**

Mint az már a 2008-as népszavazás alkalmával is kiderült, elsöprő erővel utasítja el a magyar társadalom a fizetős egészségügyet: tíz megkérdezettből kilenc gondolja úgy, hogy az egészségügynek térítésmentesnek kell lennie, és mindössze a megkérdezettek 7%-a gondolja úgy, hogy fizetni kellene a jó színvonalú egészségügyért. **Alig látunk eltérést a kérdés megítélésben a különböző pártok szavazói között, az ingyenes egyészségüggyel gyakorlatilag mindenki egyetért.** Egyedül a DK szavazói támogatják kisebb arányban (84%) a térítésmentes egészségügy elvét – ez vélhetően összefüggésben van azzal, hogy a második Gyurcsány-kormány vezette be korábban a vizitdíjat.

Több mint kétszer annyian vannak azok, akik szerint az államnak csak azok számára kellene támogatást biztosítania lakásvásárlásra, akik saját erőből nem tudnak lakást venni (64%), mint azok, akik szerint az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt, az anyagi helyzettől függetlenül (29%). Az átlagosnál valamivel nagyobb arányban (33%) mondták a Fidesz szimpatizánsok, hogy az állam egyformán támogasson minden magyar állampolgárt az anyagi helyzetétől függetlenül, ám még így is jelentős többségben vannak a második oldal képviselői. Ez azért érdekes, mert az Orbán-kormány által bevezetett CSOK elméletileg minden magyar állampolgár számára elérhető, ám a valóságban inkább csak a közép- és a felsőosztály számára nyújt segítséget. **Szintén a lakhatás kérdéséhez kapcsolódik, hogy a magyarok több mint kétharmada (69%) ellenzi azt a gyakorlatot, hogy kilakoltassanak olyan családokat, akiknek nincsen hova menniük.** Ezzel szemben mindössze minden ötödik (21%)

megkérdezett ért egyet azzal, hogy lehet jogos a kilakoltatás akkor is, ha utána a lakók az utcára kerülnek. A kilakoltatásokról alkotott vélemény nagyban összefügg a településtípussal: **Budapesten – ahol a legtöbb érintett szociális bérlakás van – jóval az átlag felett, 84% utasítja el a kilakoltatást, ha annak következményeként a családok az utcára kerülnek.**

Szinte egyhangúlag támogatják a magyarok a környezetvédelem ügyét, amikor arról kérdezték őket, hogy szerintük ki kellene-e vetni adót a környezetszennyező cégekre. 89% értett egyet az állítással. A zöld politikát képviselő LMP szavazói mellett a Jobbik, az MSZP és a Momentum szimpatizánsok is elsöprő mértékben büntetnék a környezetszennyező cégeket. Minden társadalmi csoportban döntő többségben vannak a környezetszennyező cégeket reguláző vélemények, ám a környezettudatosság még egy fokkal erőteljesebben jellemzi az urbánus és képzett társadalmi csoportokat.

A kutatás során a teljes kérdőívet tekintve egyedül a romák felzárkóztatására irányuló kérdés esetében nem volt többsége a szociáldemokrata álláspontnak: a magyaroknak ugyanis alig több mint az egyharmada gondolja úgy (36%), hogy a romák felzárkóztatását kiemelten kell támogatnia a kormánynak, ezzel szemben a válaszadók több mint fele (56%) szerint nincs szükség erre. Jelentős eltérés látható a különböző pártok szimpatizánsainak véleménye tekintetében: a legnagyobb arányban a DK-szavazók (53%) támogatnák kiemelten a romák felzárkóztatását (ezzel körükben van egyedül többségben a javaslat), ezen kívül a társadalom egészéhez képest átlagon felüli még az MSZP, a Momentum és az LMP szimpatizánsai körében a javaslat támogatottsága. **A "cigánybűnözésből" korábban politikai tőkét kovácsoló Jobbik szimpatizánsai körében egyértelműen magas az elutasítottsága a romák kiemelt támogatásának.** A jobbikosok negyede (24%) ért csak egyet a kérdéssel, míg 72%-uk szerint nem kell

kiemelten támogatni a hazai cigányságot. **A romák integrációjának kiemelt támogatása úgy tűnik, a következő évtizedekben sem lesz népszerűbb: a fiatalabb korosztályokban sem jobb a roma felzárkóztatás támogatottsága, mint az idősebbek között.** Míg a 30 éven aluliaknak csak a 32%-a, addig a 60 felettieknek a 39%-a ért egyet azzal, hogy a romák felzárkóztatását kiemelten kell támogatni.

A hitelesség tekintetében egyik párt sem tudott radikálisan elszakadni saját támogatottságától. A 2018-as országgyűlési választáson a határokon belül 47%-ot szerzett Fidesz-KDNP-t a kérdéstől függően a választók 40-46%-a, a 19%-os eredményt elért Jobbikot 18-24%, a 12%-os MSZP-P-t 10-12%, a 7%-os LMP-t 10-16%, az 5%-os DK-t 8-11%, a 3%-os Momemtumot pedig 3-4% tartotta a vizsgált értékrendi és közpolitikai kérdésekben a leghitelesebb pártnak.

Az LMP és a DK esetében érdemes megjegyezni, hogy számos szempont szerint is közel kétszer annyian tartják őket a leghitelesebb pártnak, mint amilyen eredményt a választáson elértek. Abszolút értékben a Fidesz-KDNP, de saját méretükhöz képest ezek a pártok szerepeltek a legjobban a hitelességi kérdésben. Az igazi problémát az MSZP számára az jelenti, hogy a 15 vizsgált közpolitikai témából (az egyenlőtlenségek csökkentésétől a progresszív adózáson át az egészségügyig és oktatásig) egyetlen egyben sem tartják többben a leghitelesebb politikai erőnek, mint amilyen arányban az MSZP-re szavaztak a 2018-as választáson.

A pártok baloldali hitelességét tekintve jelentős különbségek figyelhetők meg régiós bontásban, néhány érdekes eredménnyel: az MSZP például Dél-Dunántúlon rendre csak 5-7% körüli hitelességet élvez, ugyanitt a Fidesz-KDNP-be fektetett bizalom viszont kétharmad körüli szinte az összes kérdésben (utóbbi itt hozza a legjobb eredményeit a hitelesség szempontjából). **Az LMP kifejezetten erős és sok**

ügyben a leghitelesebb ellenzéki erő a Nyugat-Dunántúlon (akár 20-25%-ot is kap az osztrák határ menti megyékben). **A két alföldi régióban a Jobbik iránti bizalom mértéke gyakran a Fideszénél is magasabb. Az MSZP a Közép-Dunántúlon és Észak-Magyarországon éri el a legjobb eredményeket hitelesség szempontjából, a DK a Budapestet is magában foglaló Közép-Magyarországon élvezi a legmagasabb bizalmat, míg a Momentum a hagyományosan fejlett Nyugat-Dunántúlon.**

Az egyes pártok hitelességét vizsgálva szembetűnő a válaszokból a pártpreferencia mindent felülíró ereje. Annak ellenére, hogy a Fidesz-KDNP számos kérdésben teljesen egyértelműen a szociáldemokrata értékrenddel szembeni politikát folytat, támogatóik még ezekben az ügyekben is a kormánypártokat tartják a leghitelesebb politikai szereplőknek. Nem volt a kutatásban olyan kérdés, amelyben a Fidesz-KDNP-t a választók legalább 40 százaléka ne tartotta volna a leghitelesebb politikai formációnak.

Ez természetesen elsősorban a saját szavazóik mindentől – még pártjuk valódi közpolitikai álláspontjaitól is – független hitének és bizalmának köszönhető: a legtöbb kérdésben a fideszesek 85-90 százaléka a saját pártját nevezte meg a leghitelesebb erőként. **Az iskolázottság szorosan összefügg a Fidesz hitelességének alakulásával:** minél magasabb a végzettsége valakinek, annál kisebb eséllyel bízik abban, hogy a kormánypártok elérhetővé teszik mindenki számára a megélhetéshez szükséges minimumot, csökkentenék az egyenlőtlenségeket vagy segítenék a szegényebbeket a lakáshoz jutásban. **Fontos hangsúlyozni, hogy amíg a fideszes szavazók legalább egy része nem ismeri fel vagy nem tartja elég fontosnak, hogy kedvenc pártja éppen ezen folyamatok ellen dolgozik, addig nagyon nehéz lesz politikai többséget teremteni a baloldal számára Magyarországon.**

Friedrich-Ebert-Stiftung Büro Budapest
Cím: 1056 Budapest, Fővám tér 2-3.
Telefon: +36 (1) 461-60-11
Honlap: www.fesbp.hu

Policy Solutions
Cím: 1065 Budapest, Révay utca 10.
Telefon: +36 (1) 474-87-48
E-mail: info@policysolutions.hu
Honlap: www.policysolutions.hu